

591949861

101 KØBENHAVNS
KOMMUNES
BIBLIOTEKER

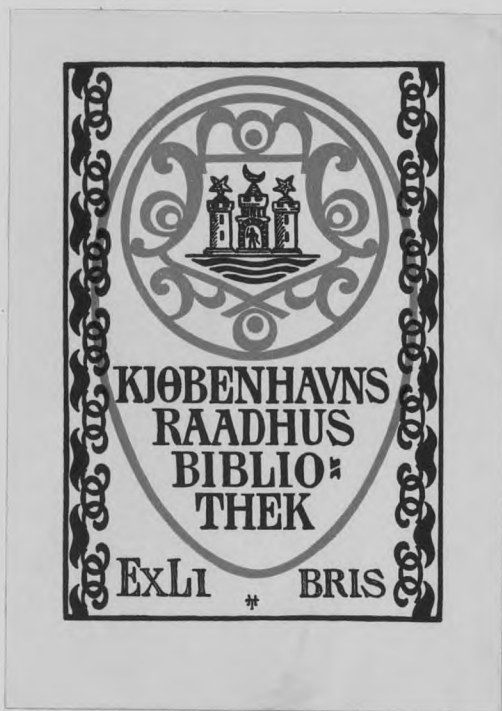
st 09.6508 Så

SAAGIK 75 AAR

RHB

5 09.6508

87

09.6508

Si

ex. 1

SAA GIK 75 AAR

DENNE BOG ER UDGIVET AF
MAGASIN DU NORD
I ANLEDNING AF 75 AARS DAGEN FOR FIRMAETS
GRUNDLÆGGELSE DEN 14. APRIL 1868

TRYK OG REPRODUKTION
ER UDFØRT AF
EGMONT H. PETERSENS KGL. HOF-BOGTRYKKERI

Δ 09.6508

Ma 29

a

INDHOLD

INDLEDNING	5
MELODIEN DER BLEV HOLDT FAST <i>af Jesper Ewald</i>	6
DET GENOPSTANDNE KONGENS NYTORV <i>af Otto Rung</i>	17
MENNESKER OG MODER <i>af Musæumsinspektør Ellen Andersen</i>	25
»MAGASÆNG« <i>af Mogens Lorentzen</i>	33
INDEN FIRE VÆGGE <i>af Jacob Paludan</i>	38
I TIDENS LØB <i>af Edith Rode</i>	45
OG FREMTIDEN	50
GENNEM 75 AAR	51

Omslag og Tegninger af
AXEL NYGAARD

13330

DEN 14. April 1868 grundlagde to unge og virkelystne Mænd, Th. Wessel og Emil Vett, Firmaet A/S Th. Wessel & Vett, Magasin du Nord, som nu kan fejre sit 75 Aars Jubilæum.

De var voksede op i en Brydningstid; baade menneskelige og materielle Værdier kom i Støbeskeen efter 1864, og ud af Modgangen voksede et Folk, som med lutret Selverkendelse og nøgtern Eftertanke satte friske Kræfter ind paa at være med i alt det Nye, som fuldbyrdedes i Verden udenfor Danmark.

For dette Folk, som vordende Kunder, og med Tidens stærke Udvikling som Baggrund, byggede Emil Vett og Th. Wessel deres Forretning op. Den blev til det første Stormagasin i Skandinavien — en Succes, som i første Instans nok blev muliggjort ved Udviklingen, Konjunkturerne om man vil, men dog aldrig havde faaet den indre Styrke og sunde Livskraft uden særegne og sjældne Evner hos de to Mænd, der gjorde Arbejdet.

Tiden har vist, at Th. Wessel og Emil Vett byggede solidt fra Grunden og skabte Spiren til en Or-

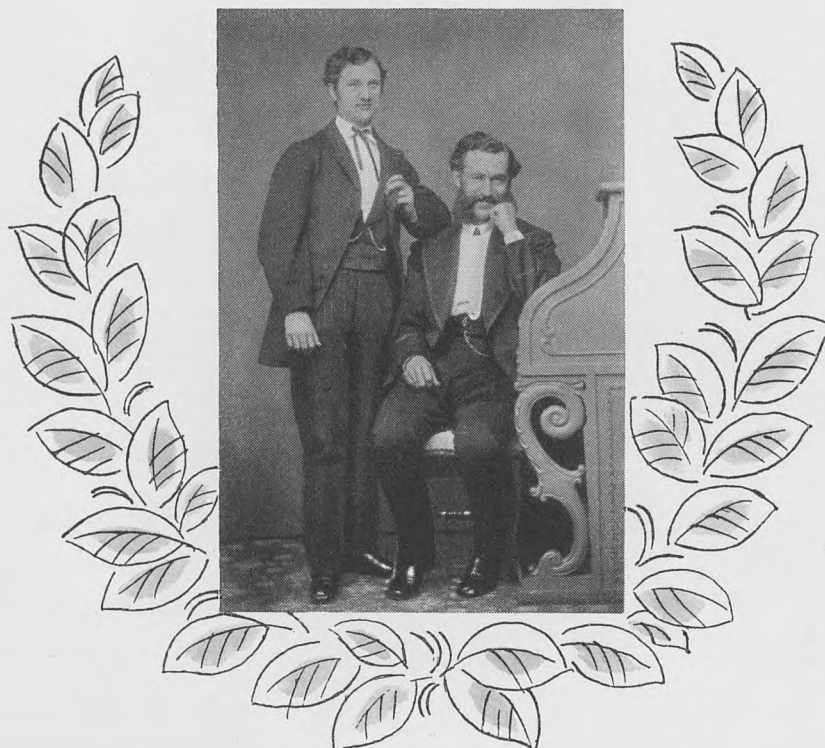
ganisation, som Aar for Aar siden har kunnet holde Takt med Udviklingens Krav. Og det maa siges, at de 75 Aar har været en svær Belastningsprøve for Menneskeværk fra 1868. Den moderne Teknik, som har revolutioneret hele Tilværelsen, har ogsaa muliggjort, ja, nødvendiggjort nye Livsformer. Hvad før var Luksus for en lille Kreds, er blevet Selvfølge for hele Folket. Den sociale Udvikling, som hører saa nøje sammen med den industrielle, har bragt Skønhedsværdier og materielle Goder indenfor alles Rækkevidde. Smagen er blevet udviklet, Kravet til Kvalitet er blevet en Selvfølge. Gamle Klaseskel er faldet, og Ungdommen staar med praktisk talt lige Chancer uden Hensyn til Forældres Kaar.

Moden skifter nu som før — men medens dens Luner før kun beskæftigede en snæver Kreds, er det nu muligt for enhver Mand og Kvinde at følge dens Svingninger med personlig Interesse, og i selve Opfattelsen af Moden er sket en Revolution: Før krævede det især Velstand at være elegant klædt. Nu kræver det især Smag og Kultur.

Om denne Udvikling i Livsformer, som blev den frugtbare Jordbund for Magasin du Nords Vækst, har vi bedt nogle af Tidens bedste Penne fortælle lidt — ud fra hver enkelts vidt forskellige Indstilling. Vi forstaar selv bedst denne Udviklings

Betydning for vort Firma, og vi mener at turde tage Magasin du Nords Bestaaen gennem trekvart Aarhundrede som Bevis for, at vore Bestræbelser for at holde Tidens Takt og Tempo ikke har været spildte.

Melodien der blev holdt fast -

Af Jesper Ewald

NAAR et Firma af Format skal fejre et Jubilæum, er det nærliggende at spørge: Hvorfor er det egentlig gaaet saa godt, at vi ikke alene *har* Jubilæet, men ogsaa kan fejre det med Glæde? Og saa kan det hændes, at Firmaets Ledelse tilkalder en Mand udefra, lukker ham inde i et Arkiv, sætter ham i Forbindelse med Mennesker, som endnu husker — og beder ham paa det Grundlag fortælle, hvordan det gik til.

Den Idé fik Magasin du Nords Ledelse forud for dette Femoghalvfjerds-Aars Jubilæum 14. April 1943, og der er noget friskt ved Tanken, som tiltaler. For der er mere end Dril i det gamle Mundheld om Folk,

der ikke kan »se Skoven for bare Træer«. Der er en Erkendelse af, at de store Linier, og Perspektivet i Tingene, ofte tegner sig mere klart, naar Tingene ses udefra.

Saaledes startede den, der skriver disse Linier, sin Tankes lille Møl-Aeroplan, og med det faktiske Materiale samlet ombord fløj han gennem Tiden. Han spejdede efter den bærende Idé i hele Foretagendet, som skulde give ham Stikordet, saa det blev klart, hvorfor det var gaaet saa godt. Han var forberedt paa at finde to Mænd, som med svimlende Fremsyn allerede 1868 var i Stand til at *se* 1943 og indstille hele Kursen derefter. Dem fandt han ikke. Der-

*Ungdomsbillede af Magasin du Nords Grundleggere,
Emil Vett og Th. Wessel, i Begyndelsen af 70'erne.*

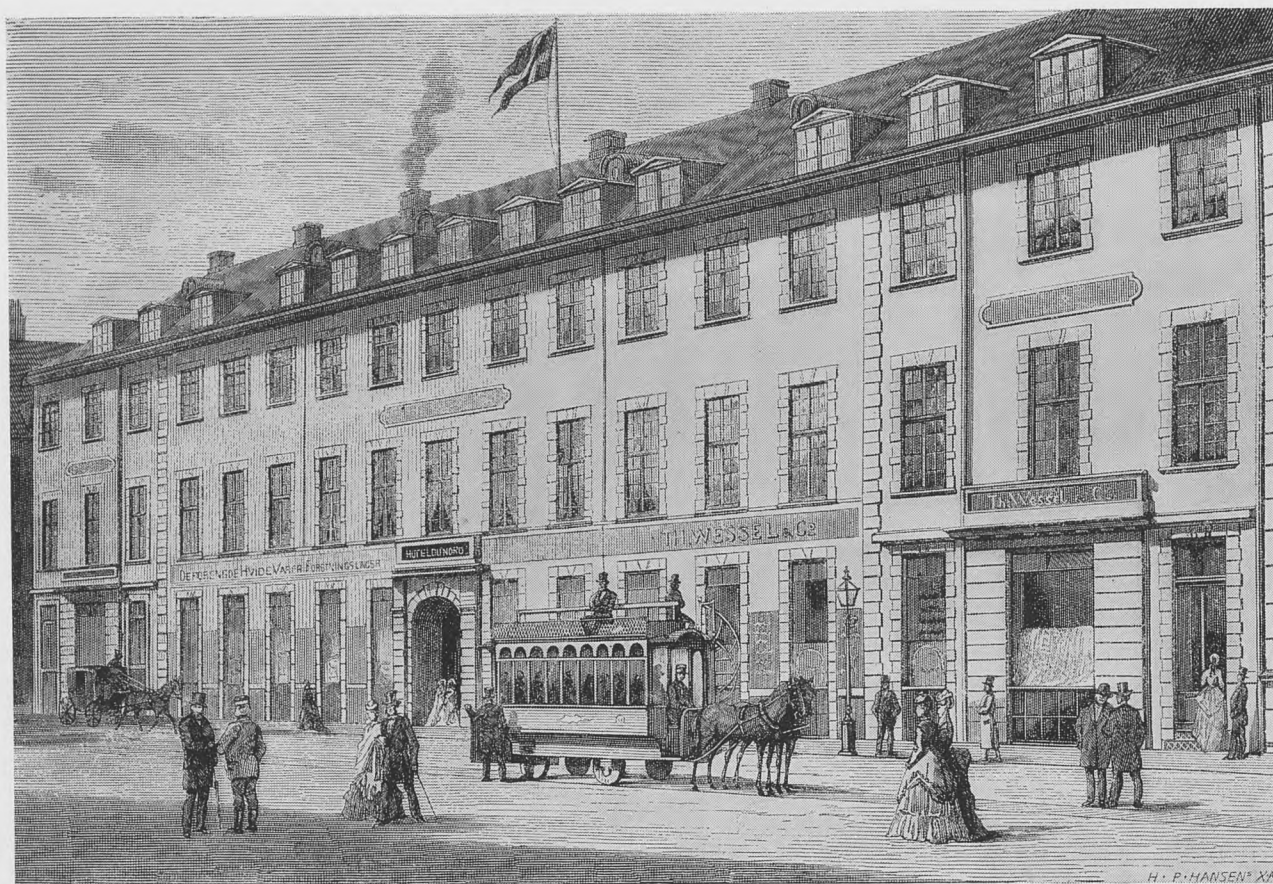

imod fandt han to unge Mænd, som 1868 var ganske paa det rene med, hvad 1868 havde Brug for, men som tillige var i Besiddelse af denne meget sjældne, fordomsfri Modtagelighed, parret med sund Dømmekraft, som man gerne kalder forretningsmæssig Smidighed, og som først for Alvor bliver noget værd, naar ogsaa Fantasien faar Lov at spille med ind.

Og han kom pludselig til at tænke paa en gammel Historielærer, der engang sagde disse tvangfrit formede, men sande Ord: »Fremsyn er som Regel noget, som det bagefter viser sig, at man har haft!«

Fremsyn er nemlig ikke altid noget, man kan formulere i profetiske Ord. Det er nok saa meget noget, enkelte begavede Mennesker har i sig, i Form af et Instinkt — og i *Handling* i Form af en Evne til at gøre rigtige Ting. Evnen til at se og praktisere det *Nye* inden Konkurrenterne faar Øjnene op for, at det Nye er rigtigt. — Man maa se de to unge Mennesker for sig som i Realiteten ret ensomme unge

De forenede Hvidevare-Forretninger i det gamle Hotel du Nord. 1872.

Mennesker, der kom i Forbindelse med hinanden og fik sagt hinanden alt det, som de før var brændt inde med, vel nærmest fordi Tiden var en saadan dengang, at ingen interesserede sig for unge Menneskers Mening. Hvem af dem, der havde Idéen, er ikke godt at vide, men de gjorde fælles Sag paa den, og den 14. April 1868 udtog de Borgerskab under Firmanavn Emil Vett & Co. og etablerede sig i Svaneapotekets Gaard paa Vestergade i Aarhus.

Deres Idé var netop et Eksempel paa denne instinktmæssige Evne — vi kan godt kalde den Fremsyn — til at se det Nye *inden* andre ser det rigtige deri.

De grundlagde en Hvidevare-Forretning. Det var nyt og dristigt 1868. Hvad Forbrugerne skulde have af Hvidevarer, det vædede de selv ude paa Landet, og i Byerne købte de det i »blandede« Forretninger, hvor man ogsaa kunde erhverve Kasse-roller og Tobak, nogle Steder desuden gammel Ost og Sild af en Tønne. — Typen eksisterer endnu og har bevaret sin Charme. Dengang var der ikke andet, og en Specialforretning i Hvidevarer

maatte virke som et meget voveligt Foretagende.

Theodor Wessel var 25 Aar, Emil Vett endnu kun 24, men begge havde de grundig Erfaring bag sig. Wessel var en trænet Rejsende i Ind- og Udland, og Vett havde det sidste Par Aar, under Ejerens Sygdom, praktisk talt ledet en ret stor Detailforretning i Aarhus. De var begge fine Varekendere. Men de var ogsaa bundforskellige af Temperament og Karakter, hvilket er af afgørende Betydning for ethvert Kompagniskab. Wessel, som elskede Rejselivet og Kontakten med nye Forhold og Mennesker, beholdt foreløbig sin Stilling som Rejsende for et Firma i Branchen, mens han samtidig købte ind til sit eget og Vetts unge Firma. Han kunde se, hvad en Vare var værd, og han var en smidig Forhandler, som forstod at faa Varen hjem til den rigtige Pris. Men Emil Vett havde til Gengæld denne i sig selv saare sjældne Evne, at han Dag for Dag kunde staa bag Disken i Vestergade og aldrig blive træt af Detailhandelens evige Gentagelser. Han elskede sine Varers fine Kvalitet, og han holdt af Mennesker.

Forretningen i Aarhus trivedes over Forvent-

ning. Allerede 1870 kunde man oprette den første Filial, i Aalborg, under Firmanavn Th. Wessel & Co. Tre Maaneder senere aabnede man en Engros-Afdeling i København under samme Firmanavn, og omtrent samtidig flyttedes Moderfirmaet i Aarhus til den Hammerhøjske Gaard i Immervad; kort efter maatte man ogsaa erhverve og ombygge den tilstødende Langballe Gaard. Tre Aar efter Starten i Aarhus — 1871 — rykkede Emil Vett og Theodor Wessel ind i det daværende Hotel du Nord paa Kongens Nytorv i København. Her aabnedes et Detailudsalg af Hvidevarer og beslægtede Varer, til en Begyndelse som »De Forenede Hvidevare-Forretninger«, men Firmanavnet Magasin du Nord var indregistreret allerede 1879, naturligt afledet af Kongens Nytorv Bygningens Navn.

Drømte Th. Wessel og Emil Vett om Stormagasinet allerede da? De har sikkert drømt og fantaseret. Men der foreligger intet, som tyder paa, at de bevidst stilede mod et klart udformet Maal langt ude i Fremtiden. De tog »Hotel du Nord« i Besiddelse Lokale for Lokale, efterhaanden som de fik Brug for mere Plads; de inddrog stadig nye Varer under deres Virkefelt, efterhaanden som de skønnede, at der var Forretning i de Varer.

Begyndelsen var ret beskeden. Op ad fem smalle Jerntrin kom man gennem en enkelt Dør ind til Forretningen, og Lokalerne ud til Torvet var helt helliget de hvide Varer. Bagude var nogle besynderlige Stuer, delt i Baase — her havde været en romersk Badeanstalt, og i disse Kabiner, hvor københavnske Middagsherrer før samlede frisk Appetit, blev Brysseler Tæpper stablede op. Firmaet havde Privatkontor og Hovedkontor i Kælderen. Man tog ikke Forskud paa Succes'en: Udvidelserne kom, naar der var Brug for dem.

Efterhaanden krævede Udviklingen endnu større Forhold. Allerede 1887 var Væveriet i Landskronagade oprettet for at tilfredsstille den stigende Efterspørgsel. I Aarene efter 1889 købte Emil Vett og Th. Wessel de tilstødende Ejendomme paa Kongens Nytorv, der efter blev det hele revet

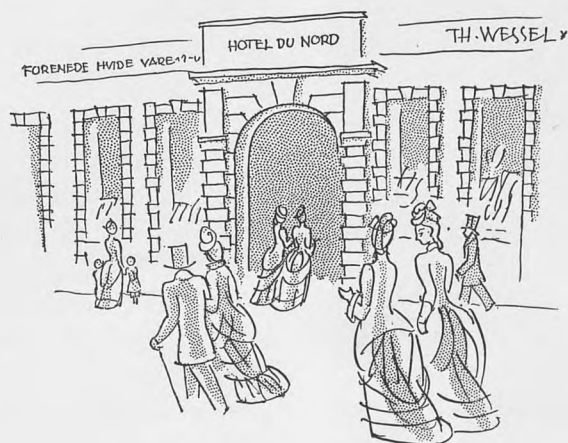
ned og det nuværende Magasin du Nord opført efter Tegninger af Arkitekterne Albert Chr. Jensen og Henry Glæsel. Bygningen stod færdig den 1. December 1893. Men allerede længe før havde Magasin du Nord udviklet sig til Skandinaviens første virkelige Stormagasinet.

Paa det Tidspunkt var Th. Wessel og Emil Vett begge omkring de 50 Aar. Den virkelig store Udvikling havde de oplevet i det da lige forløbne Tiaar — efter at Ungdommens straalende Start og rivende Fremgang var afløst af dagligt Arbejde i en mere fast Gænge.

Sandheden er nok, at Stormagasinet blev til mellem Hænderne paa dem, baaret af Udviklingen, inspireret af Publikums Interesse, frelst over alle Skær af deres medfødte Instinkt for det rigtige.

En stadig større Forretning drog et stadig større Publikum, og naturligvis dermed et stadig mere broget Publikum. Før var de fleste københavnske Forretninger specialiserede ogsaa i *Kunder*. Deres Klientel laa i et bestemt, fast afgrænset Milieu. Magasin du Nord blev den første virkelig *demokratiske* Butik i Norden — for Stormagasinet Idé er demokratisk —, men heri laa for Stifterne næppe anden Politik eller »social« Indstilling end den, at naar alle Slags Mennesker kom i Lokalerne, maatte man sørge for, at der ogsaa var Varer for alle Slags Mennesker. At Kjolestoffer til Kr. 50 pr. Alen (Kr. 75 Meteren) virkede betagende paa Bourgeoisiet, kan man forstaa, men at de billige Varer til det store Publikum, fra Lampeskærme til 50 Øre og op efter, virkelig var fristende Kvalitet i Forhold til Prisen, *det* var en Bedrift! Og Bedriften var jo ikke, at Lederne kunde fremskaffe Varer i alle Prisklasser — men at de kunde

sælge dem under samme Tag — uden at bryde Helheden. Det Nye, som Emil Vett og Th. Wessel med deres særegne Instinkt saa, før andre opdagede, at her var noget rigtigt — det var, at en stor Forretning, rummeligt og fordomsfrit ledet, kan samle alle i og uden for Rangklasserne — uden at fornærme nogen.

Hovedhallen i Magasin du Nord. 1894.

Kongehusets Medlemmer kom i Forretningen, og Arbejderen fra Nørrebro kom der ogsaa. Det var ingen eksklusiv Forretning, og det blev ingen Varemesse. Det blev, lidt efter lidt, det hidtil i Skandinavien ukendte: *et Stormagasin*.

Og Magasin du Nord fik og udbyggede sit Særpræg, ogsaa blandt Stormagasiner, ved gennem Aarene stædigt at holde fast ved det Kvalitets-Synspunkt, som allerede i Butiken paa Vestergade i Aarhus var bestemmende for Emil Vett og Th. Wessel: Det er underordnet, om en Vare koster mange eller faa Penge. Det afgørende er, om Kvaliteten i Forhold til Prisen er konkurrencedygtig.

Stormagasinet blev ikke skabt paa een Dag, og det nye Hus, der 1. December 1893 indviedes paa Kongens Nytorv, blev heller ikke med det samme helt og holdent Magasin du Nord. De sidste Aar i det gamle Hotel du Nord raadede Magasin du Nord over 18,000 Kvadratalen Gulvflade, der var 80 Kakkelvogne og 600 Gasblus. Og til at begynde med var Tallene i det nye Hus næppe saa meget større. Man tog det langsomt i Besiddelse, lejede hele Etager ud, bredte sig efterhaanden som For-

Den gamle Tæppeafdeling i Hotel du Nord.

holdene krævede Udvidelse. De Sortseere, som spaaede, at Th. Wessel og Emil Vett vilde knække Halsen paa deres dumdristige Byggeforetagende, talte derfor udfra et mangelfuldt Kendskab til de to Mænd. Huset *var* for stort i 1893, men det var ogsaa bygget til at vokse i. Magasin du Nord betalte aldrig mere i Husleje i sit eget Hus, end Omsetningen kunde bære.

Baade Th. Wessel og Emil Vett var dygtige til at skabe Interesse omkring deres Firma. Wessel sendte 1893 sine Afdelingschefer til Udlandet for at se paa Nyheder i London, Paris og Wien. Det var noget Nyt, altsaa en Sensation, god Reklame — men samtidig betalte det sig købmændsmæssigt derved, at Magasin du Nord fik det første Valg af de friske Varer. Th. Wessel var stor i Linierne og sikker i sine Dispositioner. Men samtidig var Emil Vett stor paa et andet Omraade. Han kunde holde de tusinde Enkeltheder fast og stemme dem sammen til en Helhed. Den Kontakt med Publikum, som han skabte over Disken i Aarhus, forstod han at sætte om i den store Stil ved utallige behændige, menneskeligt forstaaende Bestræbelser for at interessere Københavnerne i Magasin du Nord. Han bad Publikum om gode Idéer til Julenyheder og præmierede de bedste. Han arrangerede Juleudstillinger, som var et Eventyrland for Børnene og morede de voksne fuldt saa meget — Tivolistemning midt om Vinteren! Hans dybeste Hemmelighed var maaske, at det morede ogsaa ham selv.

Hans Menneskelighed blev ikke slidt i Medgangens Aar. Af Sind blev han praktisk talt aldrig

Kjole-Salonen i 1918.

ældre. Karakteristisk for Emil Vett er det, at han interesserede sig meget for sit Personale. Han kendte hver enkelts Svagheder og gode Sider, og det var ham en Glæde at opildne, rose, hjælpe, hvor Hjælp var paakrævet.

1899 blev Magasin du Nord omdannet til Aktieselskab, og Stifterne traadte tilbage fra den daglige Ledelse; dog fortsatte de indtil deres Død som virksomme Medlemmer af Bestyrelsen. De døde begge forholdsvis unge, Th. Wessel 31. Juli 1905, og Emil Vett 18. Februar 1911.

Nu, mere end en Menneskealder senere, er det mærkeligt, at man har svært ved at se dem for sig saadan, som de viser sig for Eftertiden i Portrætter fra deres modne Manddomstid. Man er mere tilbøjelig til at finde Sandheden om Magasin du Nord deri, at Emil Vett og Th. Wessel var unge Mænd, da de begyndte — og at de *bevarede* deres Ungdom. Vi ser Th. Wessel som en meget smuk, en fornem Mand, maaske lidt kølig og tilbageholdende, menneskeligt forankret i et Privatliv. Men til det sidste elskede han Sporten ved at rejse, komme i Kontakt med Verdensmarkederne, operere med store Værdier. Han var internationalt indstillet, men saa dog alt gennem danske Brilller: Ellers havde hans Indsats for Magasin du Nord jo været udelukket.

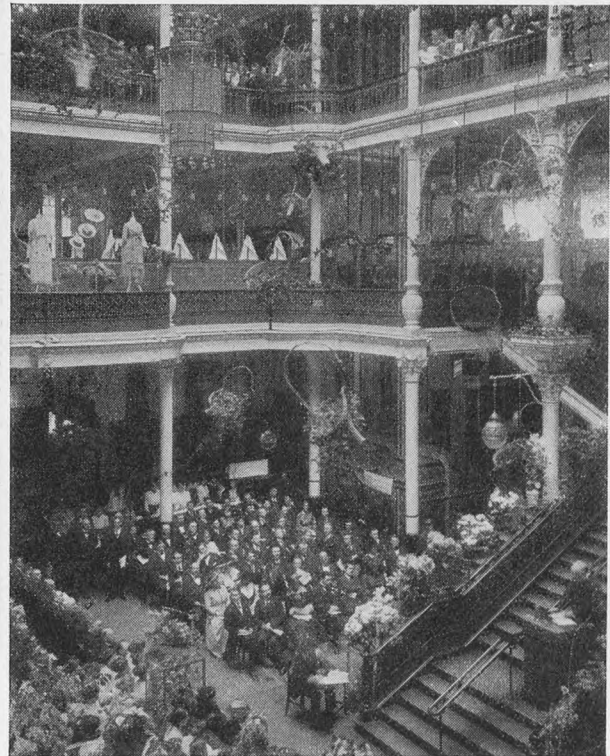
Emil Vett var i mange Retninger Th. Wessels Modsætning, lille, bred, jovial, altid opsat paa at lære noget nyt, paa at møde nye Mennesker og udveksle Tanker med dem. Især altid rig paa Idéer og med en evigt brændende Trang til at se Idéerne

Afdelingen for Damehatter samme Aar.

blive til Virkelighed. Han arbejdede utrætteligt for *Idrætsparken*, begejstret for den Tanke, at Byens Ungdom her skulde faa alle Muligheder for at hente Sundhed og Adspredelse i frisk Sport. Sygdom i hans egen nære Slægt bragte ham i Forbindelse med Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse, hvis Kasserer han blev. Han gik lige løs paa enhver Embedsmand eller Læge, hvis Indflydelse var noget værd, og han løb al Modstand over Ende. Han var lykkelig som et Barn, naar det

Fra Magasins 50 Aars Jubilæum. Udsigt over Hovedhallen i 1918.

Øverst: Afdelingen for Damehatte, og nederst til højre: Kjolesalonen. Begge Interiører fotografieret i 1943.

I Midten: Magasins Soda-fountain i den ny Hal, aabnet i 1932.

Paa næste Side fra oven: Urmagerværkstedet, Varmeanlægget under Magasin og Personalespisestuens Køkken.

gik godt — og i trange Tider forstod han en Kasserers Opgave saaledes, at han bør sørge for en Kassebeholdning, selv om det koster et Greb i egen Lomme.

Th. Wessel og Emil Vett skabte ingen højtidelige Traditioner i Magasin du Nord, og derved røbede de sig som sande Købmænd. De vidste, at den eneste Konservatisme en Købmand har Brug for, er en stædig Fasthængen ved ganske elementære Hæderlighedsbegreber.

Hvor viser en Købmand, at han er en Hædersmand? I Forholdet mellem sine Varers Kvalitet og deres Pris. Hvor viser han sin Dygtighed? Deri at dette Forhold mellem Kvalitet og Pris er konkurrencedygtigt.

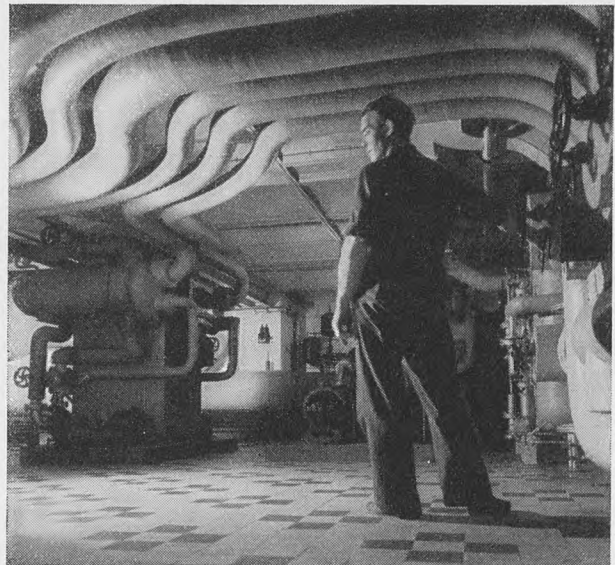
Det vidste Th. Wessel og Emil Vett, da de var femogtyve. De blev aldrig saa gamle og desillusionerede, at de glemte det. Og deres særlige Dygtighed, som vel forklarer deres Succes, var denne instinktive Evne til at gribe og udnytte det Nye inden andre opdagede, at der var noget rigtigt her.

Over det Motiv spillede deres Livsindsats i utallige Variationer. Over det Motiv spiller Magasin du Nord's senere Udvikling lige til Dato. Og saa længe den Melodi ikke bliver væk, kan man gaa ud fra, at der ogsaa bliver Musik i Fremtiden.

Et Stormagasin henter al sin Eksistensberettigelse af den Jordbund, hvoraf det er groet. Magasin du Nord lever og dør med København. Men uden noget Øjeblik at glemme denne Hjemfølelse maa Stormagasinet se ud over alle Landegrænser i sine Dispositioner. Derfor er Magasin du Nord's Historie gennem de 75 Aar ogsaa en stadig Vekselvirkning, et intimt Samspil mellem dansk Arbejde og Import — her er Firmaets Indsats for dansk Tekstilindustri gennem Aarene og dets imponerende Varebeholdning ved Krigens Udbrud 1939 lige talende Eksempler.

Og samtidig staar Stormagasinet naturligt udenfor Døgnets ofte følelsesbetonede Strid mellem gammelt og nyt. En Forretning, der tager Parti, kan maaske glæde nogle Kunder, men er sikker paa at fornærme andre, og risikerer især at blive dementeret af Udviklingen. Stormagasinet er det Sted, hvor alle er velkomne og alle derfor gerne kommer igen. Stormagasinet spejler Øjeblikkets Samfund, men kommenterer det ikke.

Magasin du Nord har nogle Gang været udsat

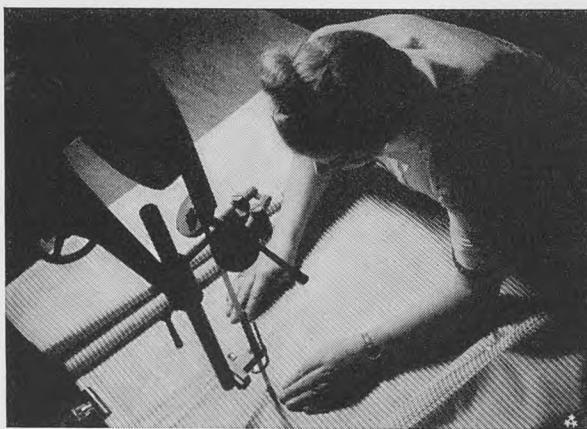
for Forsøg paa at lade sig rive ud af denne i sig selv uangribelige Indstilling. Det var det første Firma i Skandinavien, som — 1913 — afholdt Mannequinopvisninger. De blev af nogle kaldt »et Raahedsfænomen, indført fra det fremmede«, men Opvisningerne fortsattes. Man vil, nu, næppe bestride, at det var instinktivt rigtigt at gribe det Nye her! 1919 var der vild Opstandelse, fordi Voksmannequinerne i Udstillingsvinduerne dels var moderniserede, saa de virkelig illuderede som Kvinder, dels var iført Selskabskjoler, som forargede, fordi de var hypermoderne. Ogsaa her var det instinktmæssigt rigtigt at indføre det nye. 1924 blev Magasin du Nord spurgt, om det ikke var anstødeligt, at Ekspeditricer lod sig drengeklippe. Svaret blev, at man indlod sig ikke paa at frisere det kvindelige Personale. 1927 var det de knækorte Kjoler, som forargede: *Kan en Ekspeditrice virkelig gaa i kort Kjole?* Ja, svarede Magasin du Nord, vi sælger jo selv korte Kjoler, saa hvordan forbyde vore unge Damer at gaa med dem?

Dette er ganske faa Eksempler, valgt blandt mange, og ved hvert Eksempel har man tænkt paa Th. Wessel og Emil Vett og erkendt, at netop saa fordomsfrit, saa ubetinget i Kontakt med Tiden, med det Nye og Ungdommen havde *de* ogsaa reageret.

Et Stormagasin har ingen moraliserende Opgave. Det lever af Forbindelsen med et godt Publikum indenfor alle Samfundsklasser, og Atmosfæren i det store Hus røber Dag for Dag om Forbindelsen er der — og er rigtig. Maaske har Stormagasinet en særlig Interesse for Ungdommen, simpelthen fordi den er Fremtiden.

Det Magasin du Nord, der staar i Dag, er blevet til Stykke for Stykke gennem alle de 75 Aar. Kun ganske enkelte store Forandringer har vakt Publikums særlige Interesse; det meste er gaaet jævnt, naturligt og ubemærket for sig. Glastaget over Midterhallen blev hævet en Etage 1908. Hovedindgangen fik 1911 sin nuværende Tilbygning

med de store Udstillingsvinduer. Københavns første Elevator blev installeret — oprindeligt ifølge Dagspressen betjent af »en melankolsk Elevator-dreng«. Lige før 1914 erhvervedes Ejendomme i Vingaardstræde og Lille Kongensgade og Em. Monbergs store graa Fløj mod denne Gade blev bygget. Der var altid Haandværkere, og Tiden gik, indtil alle Lejere var ude af Huset og Magasin du Nord havde taget det hele i Besiddelse. Saa var Huset for lille, og 1932 faldt de gamle Rønner paa den ene Side af Lille Kongensgade fra Magasin du Nord til Bremerholm, og den nye Salgshal blev rejst efter Helweg-Møllers og Em. Monbergs Tegninger. Magasins Torv anlagdes med Stæhr-Nielsens lysende Pige paa Søjlen. Aaret efter gennemgik Ho-

Maskintilskæring. Udsnit af Linnedfabrikationen i A/S Th. Wessel & Vetts Fabriker.

vedbygningen en gennemgribende indvendig Modernisering. Saadan blev Huset ført à jour, ved smaa og større Forandringer, Ombygninger og Tilbygninger, hvoraf kun nogle er nævnt her. Saadan gik det til, at Magasin du Nord altid var et fuldt moderne Stormagasin, og dog altid den Forretning, som Kunderne kendte fra gammel Tid. Og alt skete som i Th.

Wessels og Emil Vetts Tid — naar et aktuelt, indre Behov krævede det.

Det Magasin du Nord, som alle kender, har en Baggrund, hvis daglige Eksistens unddrager sig Offentlighedens Opmærksomhed. Det er Fabrikationsvirksomheden bag Stormagasinet. — Begyndelsen var Væverierne i Landskronagade, oprettede 1887. Denne Fabrikvirksomhed har levet sit eget Liv, i nøje Føling med Stormagasinet, er blevet moderniseret efter Tidens Krav og har vokset sig større. I Forbindelse med Væveriet udviklede Engros-Afdelingen sig. Den gjorde oprindeligt sin væsentligste Omsætning med Magasin du Nord's talrige Oplag, før i Tiden Filialer af Stormagasinet, nu selvstændige Firmaer, men Virksomhedens stadige Vækst og øgede Betydning, med Salg til en stadig større Kreds af Købmænd, gjorde det for fem Aar siden praktisk at udskille Engros-handelen i et selvstændigt Engrosfirma — A/S Th. Wessel & Vetts Fa-

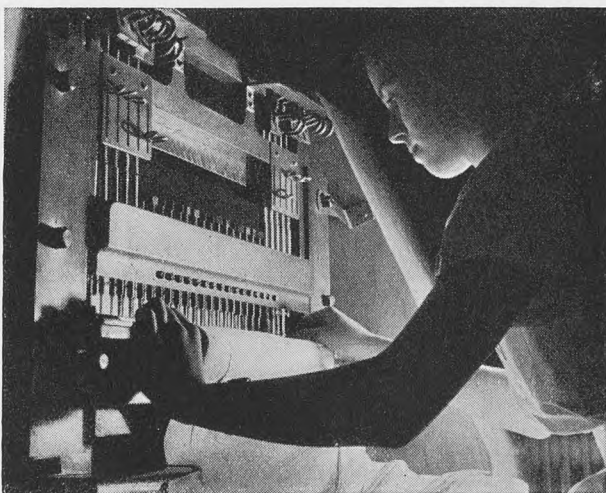
briker, der har til Huse paa Nørregade 7 i København. Foruden Væverierne i Landskronagade og egen Import af fremmede Varer omfatter Engrosfirmaet Fabrikation af al Slags Damebeklædning, og spreder i Dag sine Traade ud over det ganske Land. — Samarbejdet mellem Engros-Afdelingen og Stormagasinet har altid haft vital Betydning for Magasin du Nord og har det ikke mindst nu.

Man kan i denne Forbindelse præcisere, hvad Magasin du Nord egentlig er nu paa Jubilæumsdagen:

Virksomheden bestaar af fire nøje samarbejdende Aktieselskaber. *Stormagasinet*: A/S Th. Wessel & Vett, Magasin du Nord. — *Fabrikationen*: A/S Th. Wessel & Vetts Fabriker, Væverierne og Engros-Afdelingen. — *Moderfirmaet*: Magasin du Nord i Aarhus, hvori en Aarrække ogsaa fremmed Kapital var interesseret, men som nu helt ejes af Magasin du Nord. Og endelig *Fremtiden*: A/S Østergade 15 m. fl., som administrerer de Ejendomme paa Østergade, Kongens Nytorv og i Lille Kongensgade, der blev erhvervet 1932—40, og paa hvis Grunde det nye Magasin du Nord engang vil blive bygget.

Fra Krigsudbruddet 1914 gennemlevede Verden, og Magasin du Nord med den, en lille Snes brogede Aar, først Krigen med uhørt Vareomsætning og Rekordsalg over Disken; saa Efterkrigstiden med Prisfald og Dumping og Køberstrejke. »Verdenskrisen«, som man mødte, hvor paa Kloden man end færdedes. Det ebbede ud i den Mathedsforømmelse, som de fleste vel husker, omkring 1930

Et Led i Korsetfabrikationen. Billede fra A/S Th. Wessel & Vetts Fabriker.

Moderne Warpe-Maskine paa A/S Th. Wessel & Vetts Væverier.

og Aarene lige derefter. Det er karakteristisk for den Livskraft, som Emil Vetts og Th. Wessels Ungdomsaand har bevaret indenfor Firmaet — som Eksempel — at man valgte netop *det* Tidspunkt til et Fremstød: 1932 blev som før omtalt den nye Salgshal rejst i Løbet af ganske faa Maaneder. Der foreligger ingen officiel Meddelelse om, at Ledelsen afholdt et lukket Møde med Stifternes Aander og spurgte: »Hvad vilde De gøre nu, hvis De var i denne Situation?« — Men det er mere end sandsynligt, at Mødet har fundet Sted, og at unge, friske Stemmer svarede muntert — fra 1868: »Hvad er der at betænke sig paa. Tag Initiativet!«

Hvorpaa Magasin du Nord tog Initiativet, mens andre holdt sig tilbage. Midt i en sur Tid og paa Trods af en usikker Fremtid gjorde man det gamle Magasin du Nord splinternyt for Københavnerne.

Gennem det sidste Tiaar har Magasin du Nord bevaret og udbygget sin Kontakt med Publikum især ved at tage praktisk Initiativ paa mangfoldige Omraader — moderne Propaganda er jo især Initiativ. I mange Tilfælde gælder det smaa Ting, der virker som en nærmest underbevidst Stimulans, mens andre Opgaver blev taget op og løst paa bred Front, i visse Tilfælde i Samarbejde med Pressen.

Magasin du Nord indarbejdede de sønderjydske Gram Tæpper i København, afholdt Møbeltegner-Konkurrence mellem 15 indbudte Arkitekter i 1936, arrangerede den store Boligudstilling i Forum 1937, monterede senere Prøvehuse i Ordrup med moderne Møbler. Efter Krigsudbruddet 1939 gjorde Firmaet Propaganda for Færø-Ulden og for dansk Hør-dyrkning. Da Vareknapheden kom, stod Magasin

du Nord maaske bedre rustet end mange andre Firmaer — og det vil sige noget, for den danske Købmandsstand som Helhed viste ved sine Vareindkøb lige før Krigen et Fremsyn og en Dristighed, der siden er kommet hele Samfundet til Gode. Nu er det Opgaven at fordele de stadig svindende Lagre saa retfærdigt som muligt.

Denne brydsomme Opgave, som kræver en helt ny Indsats af Købmanden, er gjort lettere at løse for Magasin du Nord ved den gennemførte Reorganisation af Arbejdet i Firmaet, der har fundet Sted i de senere Aar.

Organisationsformen er naturligvis kun et Udtryk for Tidens Mentalitet. I gamle Dage sloges enhver for sit, og Klasse stod haardt mod Klasse. Egoismen lever stadig ved godt Helbred, men der er kommet en tredie Part i Sagen: *Firmaet*. Nogle ejer det, andre leder det, de fleste arbejder for det i underordnede Stillinger, men alle er *med* i det. Dette er moderne Forretnings-Idealisme, Import fra U. S. A. — Opgaven er saa at gøre den til andet end kønne Ord, og det vil i denne Forbindelse sige: At udforme Systemet efter danske Forhold, ganske som Th. Wessel og Emil Vett havde gjort det, hvis det havde været *deres* Import.

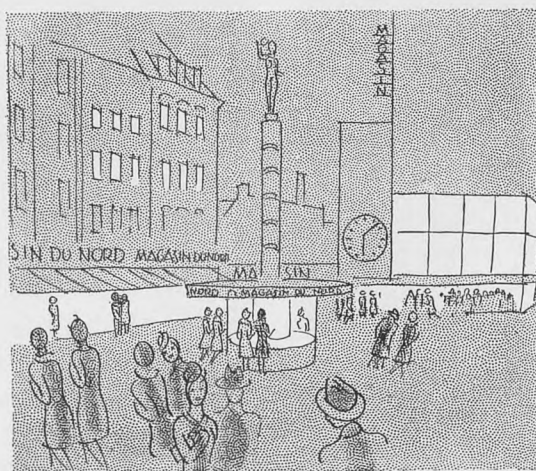
Opgaven lettes ved Tidens Sans for at skelne mellem samfundsnyttige Virksomheder og snævert privatkapitalistiske. Et Foretagende som Magasin du Nord, der — Familierne medregnet — betyder det daglige Brød for 5000 Mennesker, eller en hel By som Skagen, er en social Faktor af Betydning. Det afgiver Mulighed for at skabe et Interessefællesskab og en Samhørighed, rent menneskeligt paa lige Fod, trods den Rangforordning, som man aldrig kommer udenom, simpelthen fordi den i sidste Instans betinges af større eller mindre Evne og Dygtighed. — Sund Fornuft siger, at enhver er interesseret i at faa den Stilling, som giver størst mulig Indtægt og størst

mulig Chance for at udvikle naturlige Anlæg og Evne for selvstændigt Arbejde. Men sund Fornuft siger ogsaa, at ethvert *Firma* er interesseret i at anbringe enhver Medarbejder paa den Plads, hvor han eller hun yder sit bedste. Paa det Grundlag er der al Mulighed for, at Ledelse og Underordnede kan mødes i Forstaaelse. Man »prøvekører« sine Medarbejdere, indtil man finder det rigtige til dem. Hvor det sker i god Forstaaelse og ærligt Samarbejde, er der al Chance for at overbevise enhver om, at han, eller hun, er retfærdigt placeret. Det giver Ro i Sindet — og i Arbejdet — og det skaber Samfølelse med Firmaet.

Et moderne Stormagasin ofrer hvert Aar meget paa Reklame, men det er ikke Reklamen, der vinder Slutspurten i Konkurrencen. Her er tre Ting alene afgørende: Varens Pris i Forhold til Kvaliteten, Udvalget af Varer og den *Atmosfære*, som modtager Kunden i samme Nu, hun træder indenfor. Og det er Personalet, der skaber Atmosfæren. Man kan straks mærke, om de er glade for at arbejde der, om de fra midlertidig Onsdagshjælp til Afdelingschef føler sig som frie, trygge Mennesker, eller bare holder Lidelsen ud i Haab om, at der snart skal vise sig noget bedre.

Th. Wessels og Emil Vetts Magasin du Nord har gennem 75 Aar udviklet sig fra et Firma som saa mange andre, blot større, til et lille Samfund, en levende Organisme i Storbyens Liv. Af ydre Ting er der efterhaanden ikke stort andet tilbage end Façaden, og hvem ved, hvor længe den faar Lov at blive staaende i parisisk Renaissance fra Slutningen af det 19. Aarhundrede. — Men de indre Værdier er forbavsende uberørte af Tiden. Det ser den, der paa sin Tankes lille Møl-Aeroplan er fløjet over den Tid, som nu er gaet og har set Tingene i Sammenhæng. Han forstaaer, at hvis Th. Wessel og Emil Vett var unge Mænd i Dag, vilde de føle sig hjemme.

Jesper Ewald.

Det genopstandne Kongens Nytorv

Af Otto Rung

De lidt ældre Københavnerne husker den gamle Revu-Vise om, at »i Lille Kongensgade, der boede Biskop Absalon«, og »at en Gang, da han i Bræddehytten tog en The med Rom, sa'e Bispen noget om:

Hør Hallandsaas staar tom.

Kom, lad os bygge København paa de Par Tønder Land.

Der maa dog gøres noget for vor Middelstand«.

Men det uforgængelige Københavner-Vid overdrev ikke lidt! Paa Absalons Tid var Hallandsaas et sumpet Engdrag, og Sognebønderne fra den ældste Landsby omkring Gammel Torv og St. Clemens Kirke græssede deres Kvæg her paa den øde Strækning ned til Stranden ud mod Bremerholm. Og siden, i den første Købstadstid, var her blot et Morads og en Art Losseplads for Bispebyen, *Havn*, ligesom paa den lille Ø ude i Kalveboderne, der

kaldtes Skarnholm. Først langt ind i den oldenborgske Kongerækkes Dage blev Kongens Nytorv til.

Det var Enevælden, der efter den stolte Belejringstid skænkede vor Hovedstad sit Fribrev og de borgerlige Privilegier, og det var de suveræne Enevoldskonger, som gav den fornemme Residensstad sit Adelsmærke ved dette *Nye Kongens Torv*, der prægedes som selve Majestætens allernaadigste Vaabensegl paa den øde Plads, som skilte den gamle Voldby fra Frederik den 3dies nye noble Kvarter, kaldt Frederiksstaden: — et Net af snorlige Gader, der rakte sig helt ud til Citadellet og Christian den 4des Nyboder. Den gamle Østerport forsvandt fra sin aarhundredegamle Plads paa Hallandsaas ud for Husrækken, der skilte Lille Kongensgade fra Hovedstrøggaden, Østergade. Og som Majestætens Emblem i det nye Kongstorv oprejstes midt i Pladsens cirkelrunde og beplantede »Spadserehave«, der siden og helt op til vore Dage kaldtes »Krindsen«, — i 1688 Christian den 5tes

Rytterbillede, modelleret af Franskmanden Abraham Amoureux, desværre kun af Bly, saa den u dødelige Figur »Hesten« op i Aarene bedrøveligt sammensank i Koder og i Ryg!

Kongens Nytorv blev fra nu af den kongelige Residens- og Handelsstads selvskrevne Centrum, og det nye Torv hævdede sin Plads i Byplanen som det vigtigste Udløb for den gamle Østergade, der var Rygmarven i Haandværks- og Handelsbyen, og med et Nervenet af smalle og krumme Gader helt ud til Byens gamle Volde. Dermed adledes Torvet til stolt Noblesse ved sin Nærhed først med Slotsholmen, og sidenhen ogsaa ved den nye Hofstat, der opstod omkring Amalienborg, hvor Eigtveds herlige Palæer kom til at hegne Byens andet langt mindre, men endnu mere fornemme Torv i det nye St. Annæ Kvarter: *Amalienborg Plads.* —

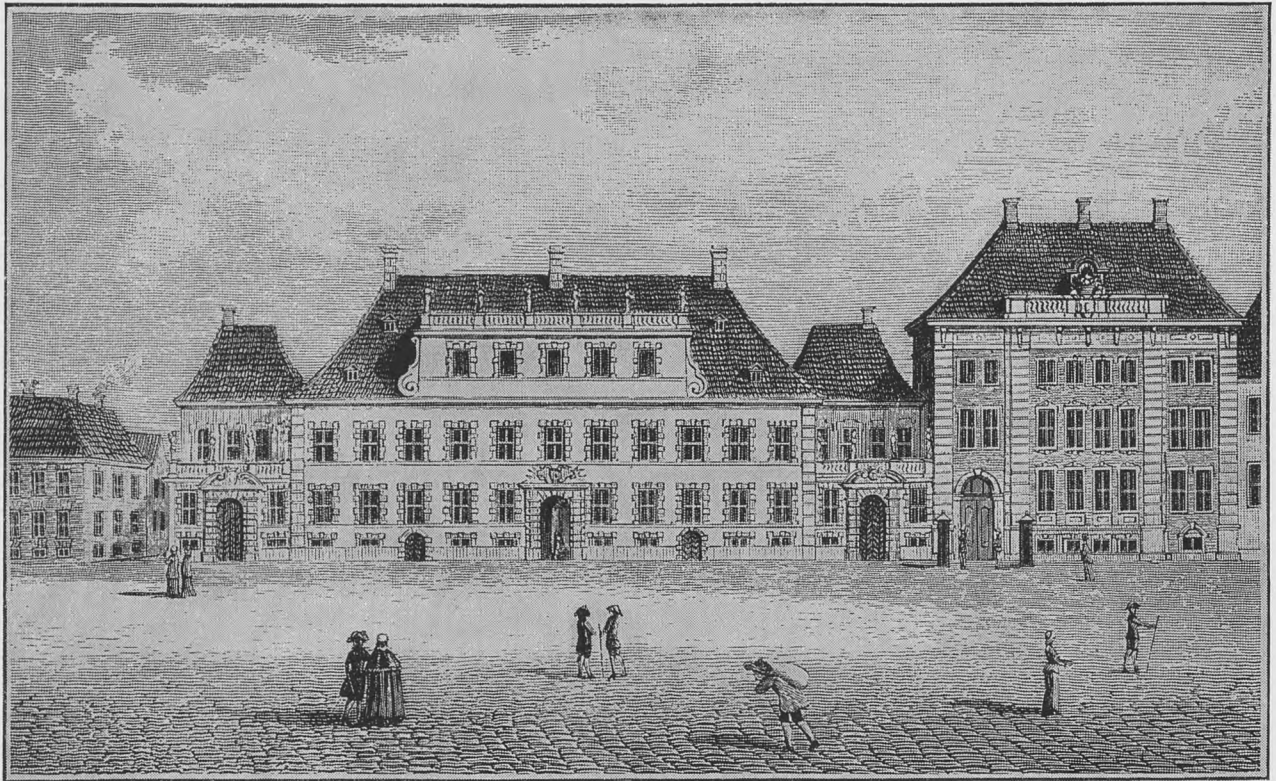
Gennem Barok, over Rokoko og Empire voksede en Krans af nye Patricierhuse og Palæer op langs den mægtige Rand af *det nye Kongens Torv*. Søhelten, Rigsadmiral Niels Juel havde ved Bredgades (den Gang Norgsgades) Hjørne bygget sin pragtfulde Gaard (nu det Thott'ske Palæ). Og Torvet indkredsedes snart ved en nybygget stadselig Profil af Patricierhuse og Palæer hen til Gothersgades Udløb og i et Sving op til den militære Hovedvagt (Corps du Garde), med de tre Kanoner, kaldt af Folkeviddet Abraham, Isak og Jakob, der stod rettet ud mod Torvet bag det strunke Gitter. Som Krigsmagtens Nabo fulgte her paa det vældige, i Sandhed solgyldne og majestætiske Torv, selve Statsmagtens Repræsentant, Storkansleren Ahlefeldt Laurvigs fornemme Residens (den tidligere Hack Ulfstandske Gaard), der snart efter knejste med sin pompøse Frontespice, rejst af den nye Ejer, Overhofmarchal Frederik Gram. Bygningen er tildels bevaret i sin gamle Skikkelse som vore Dages Hotel d'Angleterre. Dette stolte Palæ dannede Fløjen til den, selv for Baroktidens beskedne Karosse- og Portechaise-

Trafik, altfor smalle Østergade, der tilmed den Gang var forsnævret ved et Utal af Bislag, Kælderlemme og forvredne Nedløbsrender. Og Parallelgaden til Strøget, Lille Kongensgade, var blot en snæver Kanyle ind til det skumle Kvarter omkring St. Nikolaj, der helt op til vort Aarhundrede vedblev at være en obskur og uhumsk Rede af Gyder og Smøger omkring St. Nikolajs gamle Vægtertaarn, nu da dette efter Byens Brand i 1795 ensomt stod igen paa Kirketomten med en Tue af Slagterboder og triste Torvestader tæt om sin Fod.

Næst Lille Kongensgade fulgte nye Patricierhuse, og helt op til Vingaardstræde strakte sig Rigsadmiral Henrik Bjelkes fornemme Pragt-Gaard, — bygget efter Planer af Tidens store Arkitekt, Thura, — og som i 1687 af Storkansler, Greve Ulrik Adolf Holstein, ombyggedes til det statelige Palæ, der senere i 1796 blev til Hotel Grand du Nord. Her staar nu, siden 1893, det af Firmaet Wessel & Vett opførte vidt kendte og mægtige Stormagasin: *Magasin du Nord.* —

Paa det andet Hjørne af Vingaardstræde — der har Navn efter den middelalderlige Kongsgaard, Østergaard, som siden blev Bispesadens Avlsgaard, omgivet af Bepantning og store Vinhaver — stod i Enevoldstiden en anselig Ejendom, hvor Greve Ahlefeldt Laurvigs franske Kammertjener, Jean Maréchal, indrettede sit mondæne Traktørsted og Herberge. Det var til dette Hus, at den letlevende Greve i 1765 voldelig bortførte den kendte Skuespiller Roses purunge Datter, Mette Marie, en Teateraffære, der vakte uhyre Sensation i Datidens København. Siden købtes Traktørstedet af Gotfred Raue og blev Byens tidligste *Hotel d'Angleterre*, indtil Navnet efter det første Traktørstedes Brand i 1795 af Raue overførtes til den nuværende Bygning ved Østergades Hjørne, altsaa i Ahlefeldts gamle Palæ. Paa Brandtomten ved Vingaardstræde opstod siden det i Firserne og Halvfemserne saa kendte *Hotel Monopol*.

Rigsadmiral Bjelkes Gaard (opført 1661), senere Holsteins Palæ, Hotel Grand du Nord.

Fra Vingaardstræde drejede Torvets Profilrække brat over til Harsdorffs skønne Bygning i ædel Empire-Stil, det Erichsenske Palæ, (nu Handelsbanken) og som byggedes efter Branden i 1795 af Hofagent Erik Erichsen, den store Handels- og Kaptids førende Rigmand og Matador. Og tæt op hertil laa, indtil den nye Skueplads rejstes i 1874, det gamle kongelige Teater med sin Rygside ud mod den veritable endnu ikke tilkastede Holmens Kanal. Herfra afsluttedes Torvets monumentale Femkant med kongelig Majestæts og Bremerholms lave Sejlhus-Længe, det saakaldte *Gjethus*. Og endelig fulgte — som Nabo til Harsdorffs skønne og stilrene Privatbolig — Gyldenløves herlige Palæ, det nuværende *Charlottenborg*, et af Baroktidens ædleste og navnkundigste Klenodier. —

Nyhavn blev først udgravet i 1673 og er i vore Dage det vigtigste Aandehul ud til Havnens friske Briser ind over det saa regelret byggede Torv. Men Hemmeligheden ved den pompøse Majestæt, der præger dette mægtige Areal — der vistnok er en af de vældigste aabne Pladser i Europa, — var dets fuldkomne lukkede Profil af lutter statelige Bygninger. Først i vore Bedsteforældres Tid gjorde Aabningen af den brede Passage op gennem Holmens Kanal — efter den gamle Skueplads' Forsvin-

den — et Indhug i Enklavens Helhed. Men som det kongeligt mærkede Sigil og Symbol paa Majestættens Gunst og Bevaagenhed laa altsaa Torvet komplet og stilrent gennem tre Aarhundreder. Den sidste Ulempe fra Hallandsaas' agrariske Forhistorie forsvandt, da det omkring Aar 1700 blev forbudt — som forhen! — at drive Hestemarked omkring Krindsen samt her at holde Marked med smaa Torveboder, et Privilegium for Militæretatens Kvinder. Nu afholdtes ved Krindsen Ridderspil, og sidenhen, i Rangens og Hofetikettens fornemme København og i Parykkernes og Pragtkaadernes Periode, gik højtideligt over Torvet de kongelige Corteger med forgyldte Karosser. Og helt op i Klunketidens København bevaredes Mindet om Majestættens Naade overfor det ærværdige Torv, ikke mindst naar den venlige borgerlige Konge, Christian den 9de, spadserede hen langs Torvets Fliserække, ledsaget af sine Døtre eller af Czaren af Rusland og Kong Georg. —

Men med Udstillingsaaret i 1888 begyndte det første Skred over det gamle Kongens København. Det nye Udsyn, der greb vor Hovedstad ved det store Fremmedbesøg ude fra Europa, og det øgede Kendskab til Tidens illsomme Teknik rejste vor Industri og Handel til nyt Initiativ og Foretag-

somhed, og det gamle Kongens København kom i fornyet Vækst og rakte Armene ud over sit Opland. Forlængst var Voldene faldet, nu drog man de nye Terræner ind under Byens Plan. Omkring Børgerkabets nyrejste Raadhus opstod ved Aarhundredskiftet et helt nyt Hovedstads-Centrum, der hurtigt viste sig som Rival til det gamle Kongens Nytorv, som hidtil var det fornemme Midtpunkt for Tidens ret moderate Strøghandel og for Bredgade-Bourgeoisiets mondæne Promenade. Det folkelige København forlangte Luft og strakte derfor sine Rader af triste og snorlige Gader med prunkløse Kaserne langt ud over Broer og Overdrev. Nye Butiksgader og nye Handelscentre opstod paa Nørre-, Vester- og Østerbro. Varietéer, Teatre, det folkekære Tivoli, Hoteller samt Kaféer drog Færdslen op mod Raadhuspladsen og mod det vaagnende Vesterbro. Raadhustaaet ringede sit Timeslag ud over København: Kom blot herud! Alt foregaar her! —

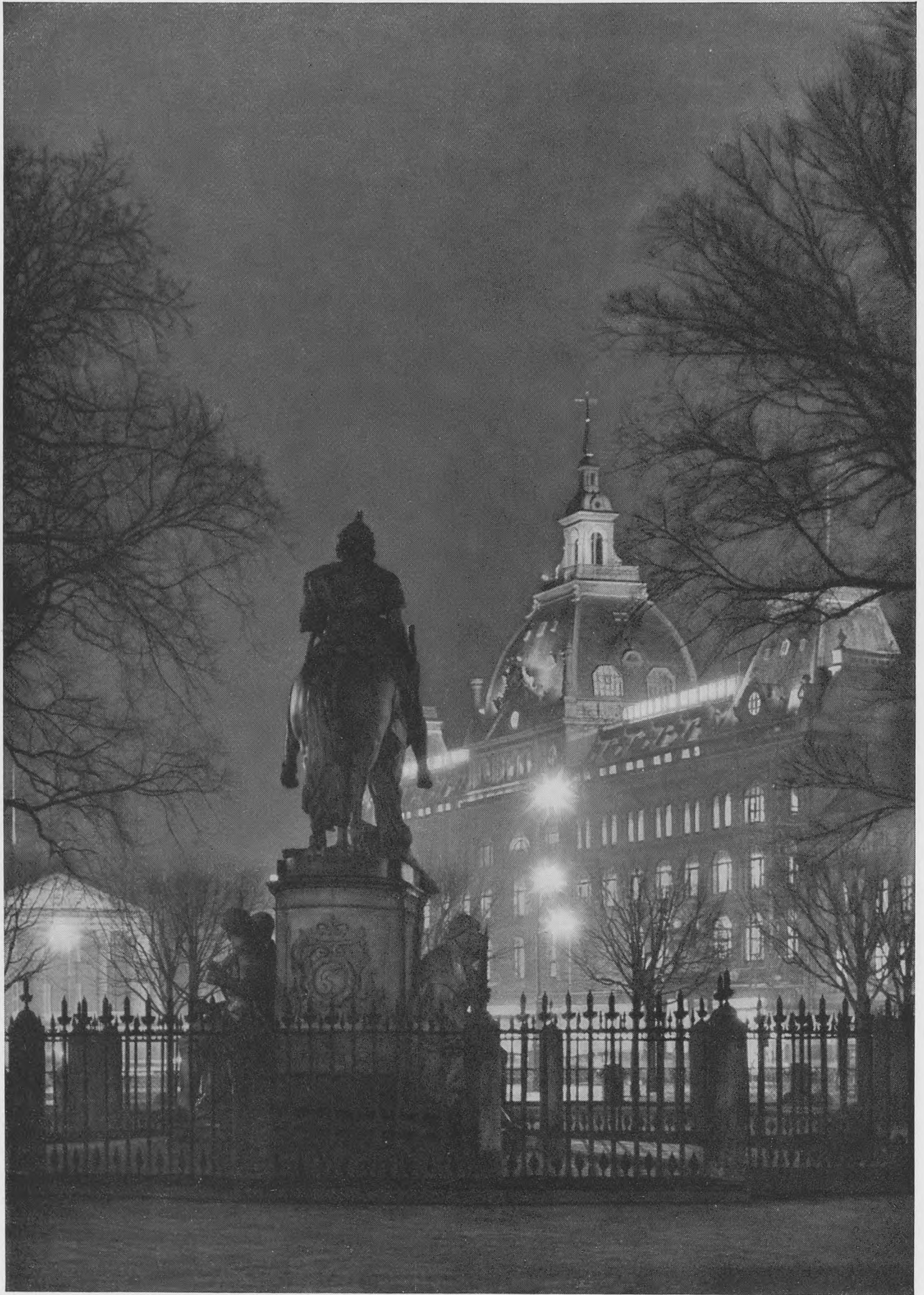
Men var Kongens Nytorvs Rolle mon dermed udspillet som vor Hovedstads bankende Hjerter? Næppe helt! Det blegnede maaske nok for en Stund i Gullaschtidens rappe og forrygende Festsdage, da Papirs-Millionerne suste fra Børsen ind gennem Hotel Bristols drønende Natteliv! Og muligt hvilede Kongens Nytorv den Gang i knapt et Tiaars Tornerosesøvn.

Alligevel skete der noget i det ærværdige Kvarter omkring Hallandsaas. Det gamle Forretningsstrøg skød Ham, Spejlglas og Jernbeton trængte ind i de gamle Facader. Paa Østergade og i Vimmelskaftet brød smaa præcise Kabinetter af Ibenholt, Krystal og Silke som Udstillingsmontrer frem i Gadebilledet! — Og paa det bedagede Kongens Nytorv havde det *Wessel & Vett'ske* store Magasin, først prøvende og adstadigt, men derpaa i voksende Tempo maalsikkert fremskudt sine Fronter.

Magasin du Nord's Historie skal ikke skrives her. Men forlængst var den gamle Bygning, hvor Wessel og Vett's Forretning med Hvide Varer var flyttet ind i 1871, ført op gennem alle Etager, og Brødrene Nielsens vidt kendte Flytteforretning med de vældige gule Omnibusser maatte rømme. Og i 1893 stod det nye Mode- og Varehus i stadselig parisisk Stil som et københavnsk *Magasin du Louvre*, rejst paa den Tomt, hvor det gamle *Hotel du Nord* havde staaet: Dette historiske Sted, hvor i 1828 det første Rundmaleri af København var vist, hvor

van Vliet og Johs. Zalm faa Aar efter havde indrettet deres berømte mekaniske Kunstkabinet med det første kendte »selvspillende Piano med Trompet- og Janitscharmusik«! Og hvor den tyske Maler Enslev havde opstillet sit »pittoreske Panorama af København«. Her i denne gamle Bygning havde Storkøbmanden Constantin Brun i 1816 aabnet Byens første Varmtbadeanstalt. Det københavnske Klubliv havde floreret her i de Førstesals-Lokaler omkring Trediverne og Fyrreerne, og de store Vekselfirmaer Hambro & Sønner og siden Bankierne Smidt & le Maire havde her haft deres Comptoirer. Nu knejste paa samme Plads det mægtige, mondæne *Magasin du Nord* med Trappeløb og Gallerier fra Kælder til Tag. Og med Filialer Landet over! —

En mærkelig dynamisk Magt var gemt i det nye Handelshus. Og langsomt, besindigt, stadig med nye Etaper, knoppe det sig og fremskød sine Fløje over Torv og Sidegader. Muligt har det allerede tidligt været det nye Firmas Ønskedrøm at bryde sig en Genvej ind til Østergades gamle Hovedstrøg og dermed ud til Butiks- og Forretningslivets Hovedaare! Med varlig Respekt for alt gammelt af Værdi og med besindig Sans for Sanering af alt forfaldent og hæsligt i det gamle Kvarter skød den nye Stordrifts Foregangshus sine Fronter frem gennem de smalle og fordækte Stræder og Gyder i det skumle og obskøne Kvarter bag ved Strøget og omkring Nikolaj Plads. Fremrykningen skete moderat og roligt som et udjævrende Pres hen over faldefærdige Rønner, der blev brudt Vej for Lys og Luft gennem de uhumske Smøger med de gamle kuriøse Navne *Smedens, Malerens og Peder Rodes Gang* — alle disse gamle skandaløse Krinkelkroge i Byens allerældste Kvarter. Lille Kongensgades lurvede Husrække droges ind i Projektet, og hvor før Lotteri-madammers flueskimlede Ruder havde fristet med den store Gevinst og med højeste Laan paa Sedler, og hvor de obskure Boghøkere havde skiltet med gehejme Lægebøger, »lukkede Viser« og den »eneste ægte Cyprianus«, der opstod nu bag de gamle frønnede Mure moderne og lysklare sanerede Arbejdsrum, travle Systuer og yppige Lagre. Hele det gamle og berømte Mayonnaisekvarter maatte falde, da det nye Bremerholm brød sig Vej. Hvor Holmensgades snævre Blindtarm en Gang var med sit Bundfald af Skøger og Alfonser og med den berøgtede og frygtelige Kro »Holger Danske«, hvor Nat-Gæsterne maatte sove lænet mod en Snor, og

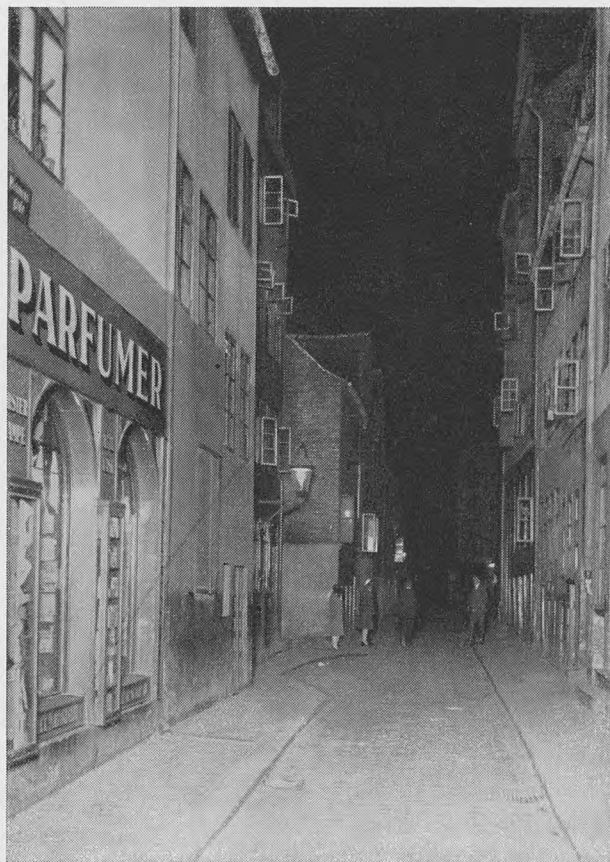

hvor Sulevællingen serveredes i et skaalformet Dyb i Bordpladen og hentedes op igen med Sug af en Sprøjte, naar der ikke blev betalt af Stodder-Gæsten! — *dér* genopstod nu et helt nyt København som Udtryk for den indre By. Med Magasin du Nord som Bygherre!

Og en Dag var Strøget naaet. De store nye Kontorer og Montrer havde rundet det berømte Hjørne ved Integade, hvor Politikens Redaktion i Firserne havde Bolig, og hvor Hørup havde talt under Valgaftenen fra det historiske Vindue mod Østergade. A. C. Bangs gamle Ejendom var naaet, og Therps Hjørne maatte vige for *Bremerholms* nye og moderne Passage. Og det store Magasin du Nord har nu her rejst sin Pavillon af Montrer og kronet den med sit Vartegn i den ranke og lysende Søjle, hvorfra den mondæne Kvinde af *vor* Tids sanerede København skuer ud over *vor* Tidsalders Strøg!

Østergade er omgaaet, Strøget omklamret og erobret! Og den ældste endnu bevarede herlige og historiske Gaard i den gamle By bag Voldene, Karel van Manders Hus, er den yderste Hjørnesteen i dette nye Komplex og den foreløbige Fløj i den stadig levende Front. Denne ædle Gaard, hvor den gamle Hofmaler under Christian den 4de havde sit »Herberge for fornemme Rejsende« og sit berømte Atelier, staar endnu med sine Minder — ogsaa de mere muntre fra Firsernes glade Dage, da den berømte Braminerklub her fejrede sine Orgier i Kongens Klubs festsvangre Lokaler! Og hvor mange andre Minder gemmes ikke overalt her bag de nye Gaders Jernbeton og Spejlglas — ja endog hinsides Magasinets mirakuløse nye Ruder af usynligt Glas! Saaledes fandt man ved Ombygningen af Vingaardstræde Nr. 6 den sidste Rest af den gamle Kongsgaard, — næst Munkeprisonet paa Graabrødretov og Konsistorium, — den ældste Middelalderhvælving i *vor* Hovedstad. Her presseses maaske Druerne til det kongelige Taffel, og Kong Hans havde her sin Møntsmedje. Og i det første Hotel d'Angleterre ved Vingaardstrædes Hjørne tog i 1793 Robespierres Sendebud, den franske Revolutions Kommissærer, ind, og her fejrede den københavnske Beaumondes Damer de feterede og muntre Jakobinere efter den unge Republiks Erobring af Toulon. Her højtideligholdtes Sejren ved et Festbal, hvor den skønne og charmerende franske Attaché Duveyrier for første Gang i Danmark sang Marseillaisen, medens den

Øverst Holmensgade ved Nat, set fra Lille Kongensgade og forneden Baghus fra Vingaardstræde, nedrevet 1932.

engelske Gesandts lejede Matroser og Kvarterets Gadepøbel hujede uden for Ruderne, og den skønne Thomasine, P. A. Heibergs Hustru, dansede den makabre Guillotinedans, instrueret af den franske Balletmester, den ældre Bournonville.

I den snævre og uhumske Gyde, der den Gang hed Ulkegade (siden Holmsgade), gjorde vor store Eventyrdigter, skræmmet af Gadeoptøjerne under Jødefejden den 6. September 1819, sin Entré i den forjættede Hovedstad, og efter en — dog vist ubekræftet — Beretning fandt han sit Logi hos en af Gadens løse Pigebørn, der ynkedes over den forvildede lange Dreng og husede ham for et Par Dage paa sin Hybel i Holmsgade Nr. 8, (hvis skønne Smedejerns Gitter fra Trappegangen nu findes i Bymuseet). Langt senere — i 1827 — logerede H. C. Andersen som Student fra Slagelse-Skolen i Vingaardstræde Nr. 6, hvor det store Magasin nu har Systue, men pietetsfuldt har bevaret det historiske Værelse, hvorfra Digteren saa ud over de røde Tage og drømte sig til sit »heroiske« Sangspil, kaldt »Kærlighed paa Nikolaj Taarn«. —

Mange flere af vor Histories store Navne er knyttet til det gamle Kvarter, med de snævre Gader, der i forrige Aarhundrede endnu ansaas for velregnede for det notable Borgerskab. I Vingaardstræde boede Skuespillerne Phister og Frydendahl samt Komponisterne Kuhlau og den berømte Livjægerløjtnant og Charmør, Prinsesse Charlottes Elsker Dupuy. I Lillekongsgade logerede Syngemester Zinck og Skuespilleren Rosenkilde samt Digteren Bødtcher. I Dybenggade Nr. 4 finder vi i 1844 H. C. Lumbye. Og selve vor store Digterpræst N. F. S. Grundtvig tog i 1819 til Takke med Vingaardstræde Nr. 9, medens den vidtkendte Teologprofessor H. L. Martensen, Digteren H. P. Holst og Skuespilleren Winsløv hyggede sig i Hummergade. I Ulkegade Nr. 23 opvoksende den lille Johanne Louise Pätges i Forældrenes usle Bolig, og her ved »Hvælvingen«, som Stedet senere benævnes af Fru Heiberg, havde hun sine Samvær

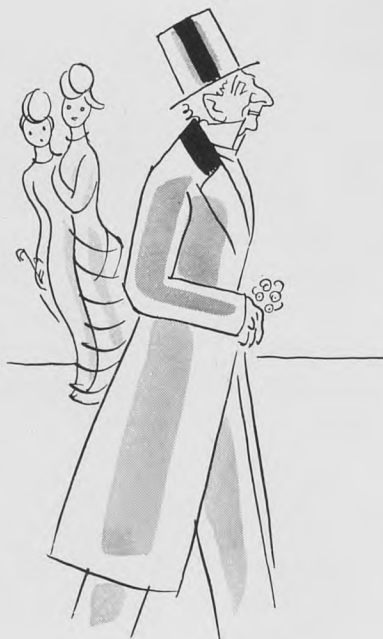
med sin tragiske Tilbeder, hun i Erindringerne kalder Herman, den desperate Johan Harboe, der siden tog sit eget Liv under den Kærlighedskval, der forvoldtes ham af det berømte og intrigante Vidunderbarn.

Og endnu staar det Spendtrupske Borgerhus i Vingaardstræde Nr. 10, hvor i 1771 Johannes Ewald drog ind som Logerende paa Førstesalen hos Fuldmægtig Wiborg. Her levede han i sin derangerede Berømthed med sine flyvende Digterdrømme, og her var det, han efter sin store Benefice paa Det kongelige Teater spredte de indvundne Par Hundrede Rigsdaler vidt ud over Brædegulvet ved et Drikkelag i Selskab med en af Kvarterets vilde Fugle, den skønne og fortryllende Jomfru Cæcilie, berygtet eller berømt fra Christian den 7des natlige Orgier. Dette gamle Hus, med sit Bomærke over Døren af en springende Hjort mellem Brænderikar og Retorter, er ogsaa nu inddraget under Magasin du Nords forgrenede Bygnings-Kompleks og vil bevares som Minde fra dette nu snart helt for-gangne Kvarter.

Men uden Tvivl staar vort københavnske Hovedtorv, det ædle Kongens Nytorv, foran en Renæssance. Den planlagte Kæmpe-Sanering af det hjemfaldne Borgergade-Kvarter vil skabe et nyt Opland for Strøgets Handel og Trafik. Den gamle Residensstad har sejret paa det historiske *Kongens Nytorv*, og Kongemagten har nu midt i en Krigstid

faaet en ny national Betydning, en Højhed og en Noblesse, der ogsaa vil præge det genrejste nye Kvarter fra Borgergade til Amalienborg.

Et genopstandent *Kongens Nytorv* vil runde sig omkring den sunkne og snart atter genfødte historiske Rytterstatue. Det vil aabne sig som Forgaard for vor nationale Skueplads. Og med den nye sanerede Bydel og det ældgamle og evige Strøg som sit Opland vil det store Magasin paa Kongens Nytorv med sine Landvindinger helt op til Bremerholm staa som det nye Københavns første virkelige moderne Basar i den voksende Storstads fuldtud værdige Stil. *Otto Rung.*

MENNESKER OG MODER

Af Ellen Andersen

Moderne Mennesker har det nemt. Trænger vi til noget nyt, behøver vi bare at gaa ind i et Stormagasin, og i Løbet af et Par Timer kan vi købe alt, hvad Moden har at byde — og vi har Penge til.

Før i Tiden tog det Dage, maaske Uger at vandre fra Skræder til Skomager, fra Hattebutik til Lingerihandler... og saa var man ikke engang sikker paa at faa det rigtige. Hvad var nu sidste Mode? Den ene Butik var maaske nogenlunde a jour, den anden derimod langt bagud for Udviklingen. Modebladene begyndte først at udkomme i 1780'erne, kort før den franske Revolution, og de blev ikke straks Hvermands Eje. Før den Tid igen var det endnu vanskeligere, da sendte de førende franske Modehuse Dukker, klædt efter sidste Mode, til de europæiske Hoffer, saa Damerne kunde se, hvordan man nu klædte

sig i Paris. Herfra stammer Ordet *Modedukke*. Selv i Krigstider, naar de fjendtlige Lande spærrede for al Import, var Regeringerne ridderlige nok til at give Modedukkerne frit Lejde, saa de skønne Damer ikke skulde lide for stærkt under Krigstilstandene.

I vore Dage er ikke engang Modebladene uundværlige. De er meget hyggelige at sidde hjemme med, som Næring for Fantasien, men Magasin du Nord's Udstillingsvinduer gør samme Nytte, og Detailler studerer Damerne i Afdelingernes Specialudstillinger paa Disken. Disse forskellige Udstillinger, der henvender sig til enhver, som gaar paa Gaden eller skyder Genvej gennem Magasinet, kræver stor Dygtighed og Indsigt baade hos Afdelingschef og Dekorator. Den første Klasses Dekorator staar højt paa Rangstigen blandt Specialister!

Men de forskellige Udstillinger viser os kun

Overgangen fra Krinoline til Tournure, 1868.

Moden som den *er*. Ulige mere spændende er det at se Moden, som den vil *blive*. De friske, helt sensationelle Modenyheder vises ved Mannequinopvisningerne. Den første i Skandinavien afholdtes af Magasin du Nord 1913, og Aaret efter fik dette nye og spændende en særlig fin Iscenesættelse ved Opvisningen i Restaurant Nimb, hvor man kunde drikke Te og høre Musik samtidig med, at man betragtede Moderne. Opvisningen var udelukkende for Damer, det var meget strengt gennemført, end ikke Kjoleafdelingens Chef maatte være tilstede, skønt man dog maatte formode, at han havde set baade Kjolerne og Mannequinerne før. Men alligevel vakte dette nye stor Forargelse. Man var rystet over at se Kvinder *nedværdige* sig til at vise sig frem i Modekjoler for at deres bedre stillede Medsøstre kunde se paa dem. Tiderne skifter, og vi smiler.

Magasin du Nord's Annon-

cer fra de forløbne femoghalvfjerds Aar er et rigt illustreret Kapitel af dette Tidsrums Dragthistorie. Aar for Aar ser man, hvordan der ofres mere Omhu og Flid paa Annoncerne, indtil de nutildags er baade fængslende, elegante i Udførelse og saglige. De første Specialafdelinger for Dame- og Herredragter oprettede Magasin du Nord i Tournuretidens sidste Periode, og fra den Tid stammer de første karakteristiske Annoncer.

Moderne Kvinder vil have svært ved rigtigt at forstaa, hvor besværligt det var at være velklædt dengang. Foroven var man indsnøret i et alt for stramt Korset, og derover et Liv med Ærmer saa snævre, at det næsten var umuligt at løfte Ærmene for at tage Hatten paa eller ordne Haaret. Nederdelen var lang og tung med utallige Flæser, Falbelader og Opheftninger med Tournure og Slæb. Spadserekjolen havde Slæb, der fejede Gadesnavset op og bragte det med ind i Huset, hvor det rigtigt kunde sætte sig i Stuerne tykke Tæpper, Klunker og Polstringer. Og Selskabskjolernes Slæb var saa lange, at det krævede megen Øvelse at manøvrere elegant med dem.

Men Tournuren var dog det mest karakteristiske ved denne Tids Mode. Damerne vænede sig saadan til den lille Pude under Kjolen, at de følte sig underligt slunkne og upaaklædte uden den. Man har med Rette karakteriseret Tournuremoden som Indbegrebet af hele den Kultur, der under eet betegnes som »fin de siècle«... nærmest en Stemning: Nu er dette nittende Aarhundrede snart forbi, lad os nyde de sidste Draaber inden det tyvende Aarhundredes Arbejdsdag begynder! Tournuren var elegant og raffineret, men ogsaa i høj Grad dekadent. Det var den franske Salonmode i hele sin potenserede Kvindelighed.

Magasin du Nord begyndte sin Virksomhed som Modehus i en højst interessant Periode af Dragtens Historie. Omkring 1870—90 skete der en gennemgribende Forandring af Moden. Indtil da kom Modenyhederne saa godt som udelukkende fra Paris, men den Mode, som skabtes for de franske Kvinder af

Fra Tournurens Størbedstid, 1885.

Overklassen, maatte i høj Grad blive en Salonmode — franske Damer har aldrig været særlig sportsbejstredte. Bevidst eller ubevidst stiledede alle feminine Bestræbelser mod Ægteskabet, som var den eneste Chance for Karrière, socialt som økonomisk — og et af de allervigtigste Vaaben i Kampen om Ægtemanden var netop Paaklædningen.

Men i Slutningen af det 19. Aarhundrede begyndte Kvindefrigørelsen at tage Fart. Der aabnedes nu Mulighed for Kvinden til at skabe sig en selvstændig Tilværelse, og Aar for Aar tog Eva med stadig større Dristighed Konkurrencen op med Adam. — Naturligvis maatte en saadan Omvæltning i Kvindens Tilværelse faa Indflydelse paa Moden.

Det viste sig hurtigt, at Tournure, Slæb, Blonder og Falbelader var for upraktiske paa Kontoret, Hospitalet eller Laboratoriet, og Moden blev maskulin. Det er nemlig et af de støt tilbagevendende Træk i Klædedragtens Historie, at dersom Kvindens Dragt skal være praktisk, er der kun den ene Udvej — at efterligne Herredragten. De engelske Stemmeretskvinder med deres stive Flipper, Jaketter, fodfri Nederdele og lavhælede Sko paavirkede Moden uden selv at ane det.

Spadseredragten var et af Kvindefrigørelsens Resultater. Dette nu ganske uundværlige Kostume var dengang noget nyt og revolutionerende, som vakte vild Forargelse — mærkeligt, men sandt! En engelsk Skribent udtalte om en graa Flonels Spadseredragt med høj Flip og Nederdel til Anklerne:

»Siden Prinsessen af Wales« (senere Dronning Alexandra) »bærer saadanne Dragter, maa jeg formodentlig ikke sige min oprigtige Mening.«

Dog kunde han alligevel ikke dy sig, men fortsatte:

»Men jeg finder den baade uklædelig og upassende, som enhver Imitation af Mandsdragten altid maa være for en Kvinde.«

Bag denne Udtalelse sporer man det stærke Køns Rædsel for Kvindens Frigørelse og dens praktiske Konsekvenser... en Rædsel, der har fun-

Sportsbillede. Typiske Kjoler fra 90'erne.

det mange andre Udtryk siden og stadig er levende.

Tager man Kursus i Klædedragtens Historie ved at studere Magasin du Nord's Annoncer, ser man, at noget helt nyt kommer frem i 1890'erne. Det er *Sportsdragterne*. Her er en Fanfare til Cykledragtens Pris: »Særlig anbefaler vi vor Cykledragt med posede Benklæder og langskødet Jaket, som ved Cykleudstillingen i Koncertpalaet (1894) vakte smigrende Opmærksomhed saa vel fra Publikums som Pressens Side«. Opmærksomheden er ganske

forstaaelig, naar man ser den Tegning, der ledsager Annoncen.

Sporten er, sammen med Kvindeemancipationen, maaske den Faktor, der har bidraget mest til at revolutionere Kvindens Paaklædning. Nu smiler vi ad Billederne af tennisspillende og skøjteløbende Damer i lange Skørter, stramme Korsetter og høje Flipper, og dog er det en Kendsgerning, at disse

Cykledragt fra 90'erne. (Side i et Magasin-Katalog).

Foraars- og Sommer-Sæsonen.
1894.
MAGASIN DU NORD'S
Dame-Konfektions-Afdeling.

 An advertisement for a clothing store. At the top, it says 'Foraars- og Sommer-Sæsonen. 1894. MAGASIN DU NORD'S Dame-Konfektions-Afdeling.' Below this is an illustration of three women in late 19th-century fashion. One woman is standing next to a bicycle. The text below the illustration reads 'Sportsdragter for Damer. af enhver Art, havnes færdige paa Lager i de nyeste og mest praktiske Façonner.' At the bottom, there is a testimonial: 'Særlig anbefale vi vor Cykledragt med posede Benklæder og langskødet Jaket, som ved Cykleudstillingen i Koncertpalaet vakte smigrende Opmærksomhed, saavel fra Publikums som Pressens Side.'

Buksedragt fra 1912.

Damer udviste sandt Heltemod ved deres dristige Frigjorthed.

Efter Midten af det 19. Aarhundrede begyndte England at gøre Frankrig Rangen stridig som Modens Hjemland. Det staar i nøje Forbindelse med Englands voksende politiske og økonomiske Magt. Moden har til alle Tider været bestemt af den førende Stormagt. Naar Kvindedragten saaledes blev praktisk og enkel skyldes det for en stor Del de sportsbegeistrede Englændere. Ogsaa Kampen for Kvindens sociale Frigørelse blev jo startet i England. Grundlaget for den moderne Dragt blev skabt allerede i Slutningen af det 19. Aarhundrede — men naturligvis er Udviklingen ikke skredet jævnt fremad. Det er Modens Væsen at svinge fra en Yderlighed til en anden.

Reaktionen viste sig første Gang 1908. — Efter Tournurens Forsvinden i Firserne havde Kjolerne haft store posede Skinkeærmer, smal Talje og lang, klokkeformet Nederdel, syet i mange Bredder.

Nu kom en helt empirelignende Mode frem, Nederdelen blev glat og saa snæver, at man maatte tage ganske smaa Skridt for ikke at sprænge det stramme Hylster. Der var Damer, som lænkede Anklerne sammen med en tynd Guldkæde for ikke at komme for Skade at tage uovervejede lange Skridt. Hattene blev mægtige, flade *Møllehjul*, svævende ovenpaa en Valk af forlorent Haar. Saa stærkt reagerede man overfor Suffragettetidens alt for maskuline Paaklædning. 1911 dukkede *Bukseskørterne* op, »jupe-culotte«. Enkelte danske Modehuse lancerede denne Nyhed, som vakte en Storm af Forargelse og ikke slog an. Efter vor Tids Begreber var Buksedragten meget ærbar, men Tiden var blot ikke moden til den endnu. Der skulde gaa henved 25 Aar, før Kvinderne fik Mod til at erobre ogsaa denne Del af Mandsdragten.

Da Buksemoden ikke slog igennem, maatte man paa anden Vis søge at skaffe Kvinderne større Bevægelsesfrihed, og man fandt paa at slidse Kjolen op forneden. Korsettet forsvandt fuldstændigt, og med det den ranke Holdning, der før havde været et eftertragtet og ofte under Taarer tilkæmpet Ideal. Nu skulde Holdningen være myg og bøjelig, med rund Ryg og fremskudt Mave. Af københavnske Vittighedstegninger fra den Tid faar man et levende Indtryk af den Kvindetype, som da blev betragtet som Indbegrebet af Skønhed og Elegance.

1914—15 skiftede Moden igen og søgte sin Fornyelse i Rococotiden. I det hele taget er Modenyheder kun sjældent virkelige Nyskabelser, de er for det meste kun det gamle serveret paa en ny Maade. Ved første Verdenskrigs Begyndelse havde Dragten vid, rynket Nederdel med mange Flæser og en høj, opstaaende Krave i Nakken. Krinolinen dukkede frem igen. Den er et af de mest uudrydelige Fænomener i Modens Historie. Den var fremme under Renaissance, da det stive Fiskebensstel kaldtes *vertugade*, *vertugardien*, d. v. s. Dydens Beskytter. Under Rococoen var den Mode igen og bar det noget ugalante Navn *panier* — Hønsekurv, og paa Victoriatiden midt i det 19. Aarhundrede havde den sin tredje Glansperiode som

Da Garçonne-Moden var paa sit højeste.

Krinoline, af *crin*, Hestehaar, fordi der var indvævet Hestehaar i de vide Skørter, hvoraf de første Krinoliner var syet.

Aaret før Verdenskrigens Slutning begyndte Tøndebaandskjolen at komme frem, Linien blev igen blød og smygende, Bæltet sad ganske løst, og Nederdelen var ret kort. Sort var den store Modifarve, en Følge af, at saa mange Kvinder i de krigsførende Lande gik i Sorg. 1923 begyndte Kjolerne at blive kortere og kortere. Det var de berømte *Chemisekjoler* eller *Garconnekjoler*. Man skal 3000 Aar tilbage i Tiden for at finde noget tilsvarende til denne Mode — helt tilbage til Egtvedpigen, der frejdigt gik gennem Livet i knækort Skørt og bobbet Haar. Moden var dennegang et Krigsprodukt: Naar Mændene i Aarevis var ved Fronten, maatte Kvinderne gaa ind i Mandens Arbejde hjemme, og ikke mindst de Kvinder, der direkte var beskæftigede i Krigen som Sygeplejersker, Marketendersker og Chauffører, var ligefrem tvungne til at klæde sig saa praktisk som vel muligt.

Moden forargede mange, ganske som Empiretidens tynde og tætsluttende Dragter forargede omkring 1800, og Advarslerne mod denne »sundhedsfarlige og letfærdige« Mode var omtrent Ord til andet de samme som 110 Aar tidligere. Ikke mindst det bobbete Haar vakte Anstød, og Dagspressen behandlede Emnet med vanlig Blanding af Alvor og Skæmt.

Omtrent ved denne Tid begyndte Kvinderne at male sig igen, efter at de et helt Aarhundrede havde lagt Kosmetiken paa Hylden. Det nittende Aarhundrede er i det hele taget ejendommeligt ved sit Brud med mange kvindelige Traditioner.

Efter den første Verdenskrig opnaaede Kvinden fornyet Kontakt med sine Søstre fra det attende Aarhundrede: Rouge, Pudder og Læberødt blev den selvfølgelige Mode, som selv virkelige Da-

mer af det gode Selskab ikke behøvede at vige tilbage for. Derimod blev, i vor Tid, de paaklistrede Skønhedspletter — Rococotidens kære lille Effekt — kun et forbigaaende Modelune.

Der er ingen Tvivl om, at den fornyede Interesse for Kosmetik efter Verdenskrigen 1914—18

Moden 1916. Kjoler med Krinolinesnit.

skyldtes Mangel paa Mænd i de krigsførende Lande. De alt for mange Kvinder indsaa Nødvendigheden af at strenge sig an, hvis de skulde have Haab om at vinde en Ægtemand.

Buksedragten, som 1913 uden Held blev forsøgt indført, kom nu saa at sige paa Mode af sig selv. 1930 skrev en københavnsk Avis, at »Kvinderne, til Mændenes større eller mindre Forargelse, stadig koketterer med Benklædemoden. Til Sportsbrug har de allerede indført Benklæder af sportsmæssigt Snit, og de optræder ogsaa med Forkærlighed i Pyjamas baade Nat og Eftermiddag«. — De mest fantastiske Variationer af Strandpyja-

mas var Aarets store Sommermode. Men det var dog Sporten, der gav Buksemoden varig Betydning for Kvinden. Nu har vi saa ganske vænnet os til at se Damer optræde i Slacks, Shorts, Ridebenklæder o. s. v., at det maaske ikke varer saa mange Aar før Skørter udelukkende anvendes til Selskabsbrug.

Ganske som den første Verdenskrig skabte Moder, har Krigen nu ogsaa bragt Nyt. Der er f. Eks. *Kælderdragten*, opfundet i England under Luft-Bombardementerne. Modebladene for 1940 gav Regler for »Velklædthed i Beskyttelsesrum«, og Modekunstnerne opfandt klædelige og praktiske Dragter, der kunde tages hurtigt paa, naar Sirenerne lød om Natten. De kulfattige Vintre har gjort uldne Selskabskjoler moderne, Skibukser, der slutter dejligt lunt om Anklernerne, er gaaet naturligt ind i Gadebilledet, og der er opfundet raffinerede Cykledragter, med Lynlaas bag i Nederdelen, til det Damepublikum, som før sad ved Rattet og nu maa træde sig frem.

Selv om et Flertal af Mænd med overbærende Ringeagt betragter Kvindemodens Omskiftelser og »Udsvævelser«, kan ingen Mand sige sig helt fri for Paavirkning af Moden. I de 75 Aar *Magasin du Nord* har levet, sporer man den samme Udvikling for Mandsdragten som for Kvindedragten — fra fransk til engelsk Paavirkning, fra Salonpræg til Sportspræg, fra det komplicerede til det enkle.

Herrerne møder ikke mere paa Børsen i høj Hat, og ikke i Kjole til den obligate Søndags-Familiemiddag. Diplomatifrakken er forlængst vandret paa Museum. Selv Jaketten er blevet sjælden. Og Sportsdragten, der fra første Færd kun var til Sport, er nu ogsaa normal Formiddagsdragt i Byen. Man kan nævne Sportsjakken med Rygrem og paasyede Lommer, *slip-over* i Stedet for Vest, *plus-four* i Stedet for de lange Benklæder, den bløde Skjorte med fast, blød Flip i Stedet for den før kendte Manchetskjorte med stivede Manchetter og løs, stivet Dobbeltflip. Endog Selskabsdragten er paavirket af Sportsdragten — mange Herrer anvender til Smoking bløde, hvide Skjorter med blød Flip. Men det meste, som forsvinder, kommer før eller senere tilbage. De moderne Swingpjatter, der maaske er Pionerer for en ny Mode, ynder netop de Benklæder, der var højeste Mode 1890 — vide foroven, ganske snævre ved Foden. Dengang var ingen Herre paaklædt uden

Moderne Spadseredragt. Model Magasin.

Paa modstaaende Side: Selskabskjolen 1943 — med et Stenk af gamle Tiders Romantik. Model Magasin.

Spadserestok. Det kan hændes, at ogsaa dette Lapseri vender tilbage! Skulde det ske, kan man henvise til en sensationel Nyhed i Stokke fra Halvfemserne: Heri var Plads til Lys, Tændstikker, Sportvognspenge, etc., og man kunde ogsaa faa Stokke med indbygget Flaske, rummende 10 Glas, samt Drikkebæger i Haandtaget.

Et lille Træk kan klart vise Mænd, at Herremoden ikke altid er Kvindemoden overlegen i Saglighed og Fornuft. Indtil 1895 var sort Vest til Kjole fuldkommen korrekt. Saa kom den hvide Piquévest frem, og nu er en Mand umulig i Selskabslivet, hvis han bærer sort Vest til Kjole.

Og hvad er en Smoking? Det er et engelsk Klædningsstykke, men ingen Englænder aner, hvad en »Smoking« er. Amerikanerne heller ikke. I England hedder denne Jakke *dinner jacket* og i Amerika *tuxedo*. Den har en praktisk Oprindelse. I

England var det god Tone, at Damerne trak sig tilbage efter Middagen, mens Herrerne blev siddende med deres Portvin og Cigarer. For at Dragten ikke skulde lugte af Tobak, naar man senere gik ind til Damerne, tog man en sort Jakke paa. Smokingen er altsaa oprindelig en Art Hjemmejakke til Selskabsbrug. Men hvorfor er det saa en Forbrydelse mod god Tone at bære hvidt Slips eller hvid Vest til Smoking?

Moden er præget af Luner. Den er ogsaa gennem Tiderne præget af sociale og politiske Forskydninger. Den skifter med skiftende Tidens Indstilling overfor Livet. En Ændring i Moralbegreber foraarsager en Ændring i Moderne. Men Moden er andet end et Spejl for Kulturens Faser og Moralbegrebernes Skiften. I vore Dage, hvor Ting som før var Luksus er blevet Hvermandseje gennem en industrimæssig Produktion og en Forbedring af den brede Befolknings Levestandard, er Moden ogsaa blevet en meget betydende Faktor i det økonomiske Liv. Og endelig har Moden i vor Tid en meget stor rent psykisk Betydning. Den er en Kilde til Fornøjelse og Forfriskelse. Den skænker os alle hyppige, smaa og store Glæder.

Før var vi glade ved at faa et Par Handsker,

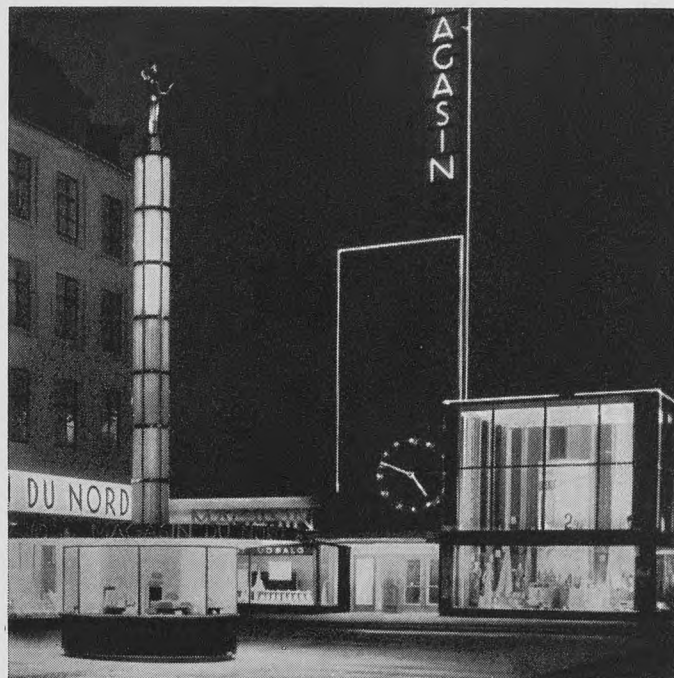
der kunde vare længe. Nu er vi glade, fordi Handsker er saa billige, at vi tit kan faa et Par nye, og fordi der stadig kommer en ny Slags Handsker frem. Det er den nye Mentalitet, som Tiden har skabt. Og selv om der er Perioder med Vareknaphed og Prisstigning, der sætter en alvorlig Bremse paa denne Udvikling, saa er den dog Fremtidens og sikker paa at komme igen!

Og derfor er det i vore Dage paa een Gang meget morsommere og meget vanskeligere end før at handle med Modevarer. Magasin du Nord skal ikke alene have de rigtige Varer, helt friske, saa de overrasker Kunderne, men det skal ogsaa have den rigtige Ekspedition over Disken. Det er nemt nok at sige til Kunden: Dette er helt nyt og sidste Mode! Men det er en Kunst at ekspedere *individuel* — finde netop det frem, som klæder netop den Kunde, der betjenes.

Vi maa være dygtige til det her i Landet. Hvordan kan det ellers forklares, at København af alle Udlændinge regnes for en særlig velklædt By? Man er som bekendt ikke velklædt, bare fordi man er moderne. Det er man først, naar man er moderne klædt i Overensstemmelse med sin Type.

Ellen Andersen.

»MAGASÆNG«

Af Mogens Lorentzen

JEG var forleden ude og gaa Tur med en Dame; hun hed Søster og var fire Aar. Hun havde Aftenen forinden været i Teatret for første Gang i sit lille Liv og havde set selveste »Genboerne«, og hendes Hjerne arbejdede derfor vedholdende paa hele Turen gennem Byen med det indviklede Dobbeltspil mellem Realitet og Fiktion ... dette altsaa, at de virkelige Mennesker, hun havde set gaa lyslevende rundt oppe paa Scenen, kun var Skuespillere, som i Stykket livagtigt fremstillede Mennesker, der egentlig slet ikke eksisterede. Jeg forsøgte ned gennem hele »Strøget« at skaffe hende fast Bund under Fødderne i en Forklaring, men forgæves, da hun pludselig pegede op paa et af »Magasin«s Udstillingsvinduer ud mod Bremerholm og med lidt højtidelig stille Stemme sagde:

»Men hvad er nu *det* for nogen Skuespillere?«
Der stod en fem-seks Herrer inde bag Vinduet,

i Efteraarshabitter, klædt paa til Regn, Jagt eller Selskabelighed ... kort sagt til al Slags Strabadser. De stod som paa en Scene, smilende og gestikulerende, ganske som levende Mennesker; de var kønne, fejlfri, formelle og billige ... ganske som de Voksmannequiner, man kan møde i den virkelige Verden, paa Udendørssiden af Butiksrudden.

Er det vel underligt, at Barnet tog fejl? Det kan til Tider være vanskeligt nok selv for os gamle, drevne Rotter at skelne mellem Komediespil og Ægthed. Efter en god Film synes Gaden udenfor at være helt uvirkelig.

Søster var ganske grebet af Synet, og jeg maatte fable en Historie sammen om de seks Herrer Hændelser.

Jeg følte mig meddelagtig i den lille Piges Forundring. Et Vift af min egen Barndom gik gennem mig og bragte mig til at tænke paa, hvordan vi to gamle Københavnerne fra den inderste indre By ...

»Magasin« og jeg ... har fulgtes troligt ad op gennem Aarene. Jeg maatte smile ved Erindringen om, hvordan vi i sin Tid havde gjort hinandens Bekendtskab. Det formede sig saaledes:

Da jeg var lille Dreng, var det mest omtalte Familienmedlem ... bortset fra min Mors Forældre ... en Fætter, som jeg aldrig havde set, men som spillede en stor Rolle for min Indbildning, fordi jeg mange Gange om Aaret ved min Mors Haand besøgte hans Virksomhed og forstod, at han maatte være uhyre rig. Han hed Wessel, lige som først Tordenskjold og sidenhen den fordrukne Digter, der for Resten heller ikke har gjort Navnet Skam. Hundrede af Gange har jeg hørt min Mor sige som saa:

»Det gaar jeg hen i Morgen og faar hos Fætter Wessel.«

Skellene faldt først fra mine Øjne, da jeg en skønne Dag kom til at staa Ansigt til Ansigt med Vett, Emil Vett. Han var en lille, bred Mand med et fromt, spidst Skæg, men med et Par spillende Øjne, saadan som han er skildret paa Krøyers Maleri. Han var rød og hvid i Hud og Haar, lun og hurtig af Væsen, og naar Vett sagde sit korte Ja! til en Ting, lød det som naar en Jagthund snapper en tilkastet Luns Kød.

I mit Hjem stod der altid en særlig Glorie om Navnet Vett. Han havde nemlig en Gang grebet ind i min Fars Karrière, idet Vett, da Far som ung Læge agtede at etablere sin egen, private Klinik, havde aabnet ham en stor og dristig Kassekredit, uden hvilken Foretagendet næppe havde faaet den lykkelige Start, det fik. Far opsøgte Vett; de snakkede sammen i ti Minutter, og saa var den Sag i Orden. De blev senere Omgangsvener, og Historierne om Vett ... paa hans Sejlture og med hans altid oplagte Handelsappetit ... hørte til min Fars bedste og morsomste.

Saadan gik det altsaa til, at denne »Fætter« forvandlede for mig til et Stormagasin. Mine Forældre kaldte det altid »Vett og Wessel«; senere hed det en Overgang »Magasin du Nord«, og har nu vel fundet sin endelige Navneform i det korte, men tydeligt beskrivende Ord »Magasin«, udtalt paa Fransk selv af den bredeste danske Befolkning.

Lad Glosen i anden Forbindelse nok saa meget hedde Magasin med i og n ... »Magasin« paa Kongens Nytorv hedder nu altsaa engang for alle »Magasæng«.

Her vandrede jeg paa Juleudstilling hvert Aar i min Barndom i en Belysningsoverdaadighed, der forekom mig som selve Aladdins forunderlige Hule; vi var nøjsomme dengang i Sammenligning med, hvad senere Tider har bragt det til af Elektricitetspragt og mekanisk Opfindsomhed. Hvor maa det ikke være et Eventyr for Børn nu til Dags, naar »Magasin« i de graa Decemberdage byder ind paa Huset pyntet ud som »Snehvide« eller »De gode gamle Dage« —! Her blev mit første Sæt Tøj — med — lange — Bukser syet; det var stærkt-grønt og af et vidunderligt, engelsk Stof, so-

Emil Vett og Th. Wessel, malet af P. S. Krøyer, Skitse til det store Børsbillede.

lidt saa det næsten kunde staa alene paa Gulvet! Hvis jeg kunde tælle op de Genstande i mine Stuer, som er købt i »Magasin«, vilde det blive et anseligt Flyttelæs, skønt jeg ikke handler det ene Sted frem for det andet.

Men et Stormagasin er jo Hjemmenes Reserverlager hvor man forsyner sig ... naar man har Pengene dertil skrabet sammen ... med alt, fra Knappenaals Størrelse til Ægtesengens Format, fra Sommerhavens farvede Parasol til Vinterens Skøjter, fra den uundværlige Brugsgenstand til den meningsløseste Fødselsdagsgave. Et Stormagasin er et indendørs Torv, en Markedsplads med Tag over og Glasvægge. Ingen af de københavnske Storudsalg

Jul paa Østergade i 90'erne, malet af Erik Henningsen. Originalen tilhører Boghandler cand. theol. Ove Tryde.

har i Øjeblikket saa meget Karakter af *Gade* som »Magasin«. Her vilde man som Turist med aabne Øjne tydeligere end noget andet Sted kunne danne sig et Skøn, dels over Befolkningen som Mennesketype, dels af dens Levevis og Dagliglivets Kulturstandard. Et henrivende Billede af København er det jo ogsaa om Morgenens at se Cyklestrømmen suges ind i det store Hus for at fordele sig til Disk og Kontor, Værksted og Lagre, og hvem kan staa for det Billede af det moderne Liv, som Gaderne rundt om »Magasin« frembyder Klokker halv seks om Eftermiddagen, naar en Hærskare af unge Piger postes ud af Porten for at gaa hjem. Hvordan er det ... har man ikke selv engang i Tidernes Morgen staaet og ventet paa en ganske ung Pige, udvalgt af hele den uimodstaaelige Mængde, der Rudel efter Rudel tørner ud i Gaden med Cykle eller til Fods, lettede efter veloverstaaet Arbejdsdag og med en privat Aften i Forventningen? Et fint Tidens Tegn er det at lægge Mærke til, at det efter Lukketid ikke er muligt længer at skelne

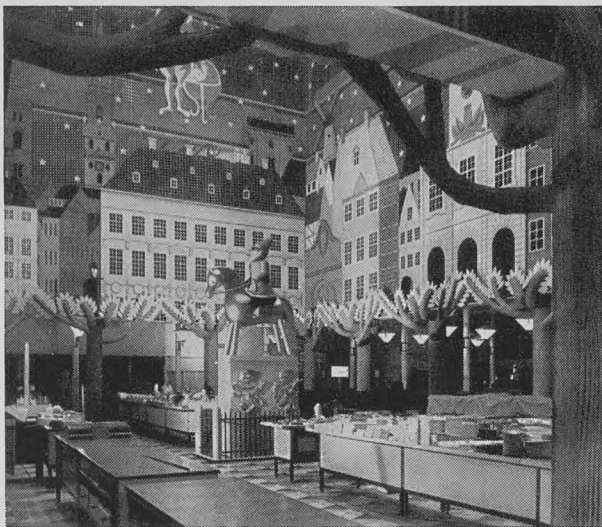
Ekspeditricen fra den københavnske Damekunde; de er lige fikst og moderne klædt.

Hvad er nu det, der gør, at en Forretning kan svulme op til at blive af saa store Dimensioner, at den løfter sig ovenud af to Mænds Stræben og bliver til en »Institution«? Det er jo ikke nok, at Lederne sætter deres Vilje ind, punktligt og stædigt; det er ikke heller tilstrækkeligt, at de har en dygtig, veldisciplineret Medarbejderstab. Der skal mere til. For der skal nemlig komme den Dag, da Forretningen ... med større Fart end selv et tusindtalligt Personale kan præstere ... pludselig bæres afsted paa Udviklingens hastige Strøm. Der maa kort sagt bagom hele Virksomheden ligge en Idé ... selve Samtidens Idé.

»Magasin« har haft det geniale Greb fra Begyndelsen af at være i Overensstemmelse med sin By. Den er vokset med København, og Byen er vokset med den. De økonomiske Forhold udviklede sig saaledes, at Byen blev stor nok til at faa et virkeligt Stormagasin; de internationale Handels-

Udsmykning paa Hovedfacaden . . . Juleudstillingen Snebrøide, 1938.

Hovedhallen med „De gode gamle Dage“, Julen 1941.

Nederst: En moderne Vinduesudstilling for Pelsværk.

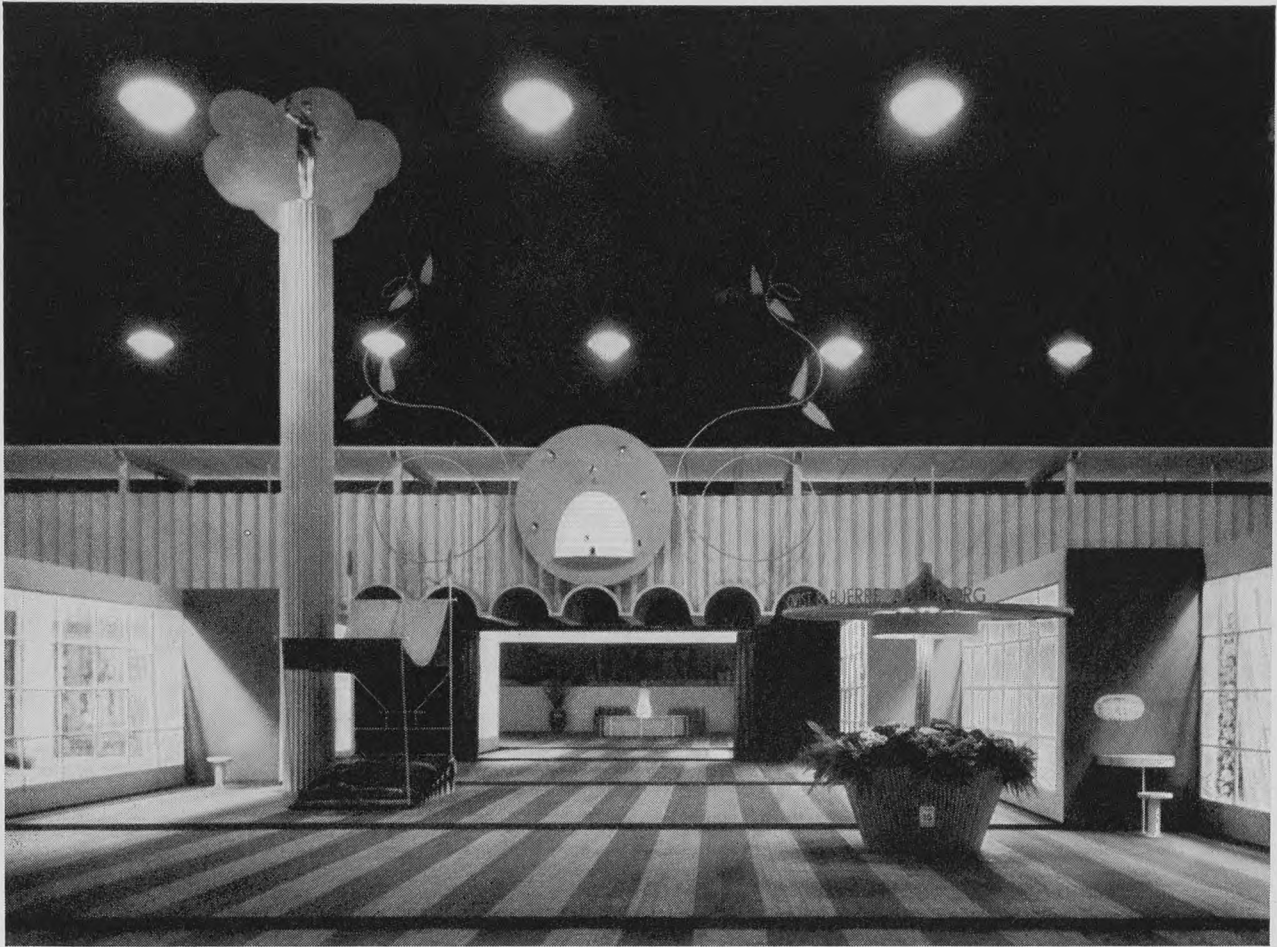

forhold lagde sig til rette, saaledes at København blev et Sted, hvor alle Aarerne ude fra Europas pulserende Liv satte en stadig ny Strøm ind mod Skandinavien; den demokratiske Udvikling førte det med sig, at et vældig købedygtigt Publikum groede op omkring »Magasin«; Moden blev et Krav ikke bare hos et lille eksklusivt Bourgeois, men hos en hel Befolkning. —

Og Strømmen bredte sig:

Stuen fulgte i Klædedragtens Kølvan; Boligformen tilpassede sig den igen; Haven forandredes, ja, selv Bondelandet aabnede sig for den brede Befolknings Landliggerliv, og hele Tiden var »Magasin« der i det rette Øjeblik, i Reglen lidt før, for den skabte Behovet for Varen, samtidig med at Varen dukkede fristende op lige foran Kundernes Øjne. Der er utvivlsomt Hundreder, ja, Tusinder af andre danske Virksomheder, der er blevet drevet igennem med lige saa stor Agtpaagivenhed og Udholdenhed som »Magasin«, men som aldrig er kommet ud over kun at være det bedste i sin Branche eller udover at være Basis for en enkelt Mands Karriere. »Magasin« blev noget mere, noget meget mere: »Magasin« blev stor, fordi det havde Byens Idé gemt i sig fra første Færd og vidste det. Dets Historie i de fem og halvfjerds Aar siden Starten er Københavns Historie.

Derfor er det groet op til at blive mere end en Forretning; det er blevet et »Væsen«. Inden for dets Mure har man et Billede af Danmark i Dag. Her strømmer Udlandets Ideer sammen og faar en Tillæmpning til hjemlig Skik og Form; her uddannes en Ungdom til at kunne præstere, hvad der kan forlanges af en moderne Handelsmand; her faar en hel By af et Personale en Træning og Service, som afspejler dansk Menneskeopfattelse med dens Pligter og Rettigheder. Den unge Mand eller Dame, som om Morgenen Klokkeren ni tårner ind over »Magasin«s Tærskel, er ikke blot en Privatperson, som tjener sit Brød og sin Karriere her, men han og hun er et Led i en levende Organisme, med dens ikke blot materielle Kendetegn, men med en »Aand« ... med Fantasi, Moral og mange af de andre fine Egenskaber, som giver Mennesket personligt Særpræg og fremhævende Karakter. Saa meget lig-

Midterparti fra Magasin du Nord's store Boligudstilling i Forum, 1937.

ger der ... for den, der faar det at se og som kan se ... gemt bag de blanke Ruder, som man ellers kigger skødesløst ind ad, fordi man kunde tænke sig at købe et Par Sokker.

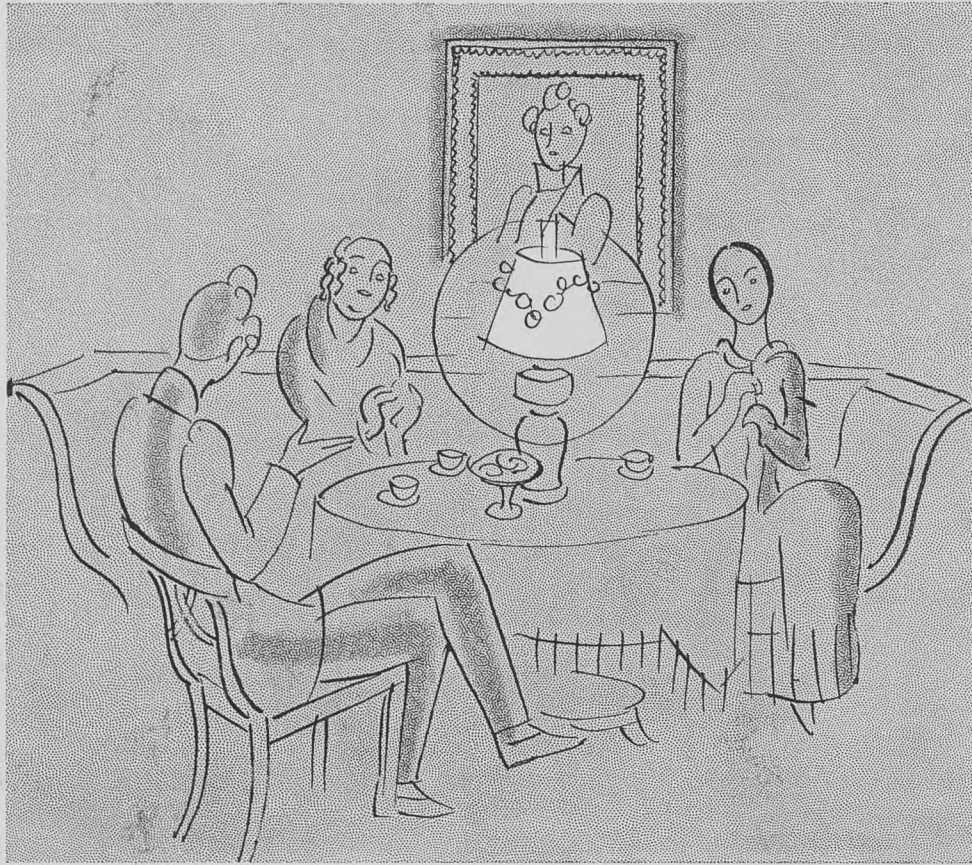
Vinduesudstillingerne er det, der giver Byen nu til Dags dens Præg af Modernitet. Her lærer man uden rigtig at vide det, Udlandets Ideer at kende, lige til Gloserne ... swagger og jumper, blazer og overall og alle de andre Ord, der gaar glat ind i Hjemmets Begrebsverden. Stormagasinet har jo sine Slyngetraade om En, usynlige, men stærke, gennem Avisernes Annoncer, som man ser uden at se dem og som sidder i ens Hukommelse den Dag, man skal købe Varen. O, man tror jo, at det kun er Kunden, der køber Varen, men nej, det er i lige saa høj Grad Varen, der sælger sig til Kunden ... tag ikke fejl af det. Varen er ude efter dig, fra du om Morgen aabner din Avis; en ny Sko gaar gennem din Bevidsthed, og tre Dage efter ser du igen Navnet paa et Skilt i Forbifarten. En Uge

senere gaar du ind og køber et Par af det Navn, som du ikke selv vidste af, at du kendte. Jojo, »Magasin« og jeg har fulgtes ad troligt gennem Aarene.

Det var maaske derfor jeg efter Spadsereturen med Søster forleden Nat drømte, at jeg kom gaaende ned ad »Strøget« en Dag om fem og tyve Aar. Gaden var et eneste langt Udstillingsvindue, og det havde regnet, og der var Flag oppe og nede; jeg gik som i Lys og røde og hvide Farver. Jeg gik netop og kom i Tanker om, at jeg skulde have mit Armbaandsfjernsyn repareret; det havde sløret lidt i det sidste. Nu vilde jeg gaa ind og faa det efterset den Dag i Morgen ... ikke i Dag, for i Dag var det jo »Magasin«s Hundredaarsdag og Fest i Gaden i den Anledning.

Og med denne Drøm, som er et Ønske, vil jeg med Fortrøstning se hen til den fjortende April 1968!

Mogens Lorentzen.

INDEN FIRE VÆGGE

Af Jacob Paludan

TRANGEN til Forandring er rodfæstet i Menneskesindet. Hvorfor det er saadan, vides ikke — det er en af de mange Livslove, man blot har at tage til Efterretning. Reformatorer ønsker Forandringer, saliggørende Forandringer, og det er naturligvis deres Mening, at naar de er indført, skal de forblive — men tværtimod, i næste Akt ser man Reformatoren age ud af Scenebilledet, løftet af en høj Bølgeryg; Livet ønsker igen noget nyt. Det er et stridigt Stof, det levende; har man faaet lidt Orden paa det hist, revolterer det her. Det synes nedlagt i det, at det vil vise saa mange Ansigter som muligt. Ofte forkastes det i og for sig gode til Fordel for noget ringere, der har den Charme, at det er nyt.

Inden fire Vægge digter Menneskene sig nye Omgivelser og forkaster de tidligere. Om ikke just hver Slægt fornyer Hjemmene, saa lægges der dog stadig noget til, der fører Epoken mod Kulmina-

tion, Nedgang og eventuelt ud ad Bagdøren. Folk, der har arvet deres Møbler og ønsker at leve helt og holdent i »det gamle Hjem«, vil i flere Tilfælde kunne mistænkes for at være Tørvetrillere; vi kan ikke i vore Dage ernære os af Oehlschläger og Heiberg, sidde i de Gamles Stole og stirre paa deres Malerier uden en beklemmende Følelse af, at Livet bruser forbi. Det forlanges, at vi skal tage Stilling, give noget og modtage noget, ellers ruster vi i Hængslerne som gamle Vandhjul.

Naar man spekulerer over de foregaaende Slægtleds Boligstil og vor, kan man faa den Tanke, at hvis ikke Folk som Pasteur, Lister og Niels Finsen havde været, var maaske det hele gaaet i andre ubekendte Retninger. En nøje Undersøgelse af Stilperioder vil vel altid vise, at noget væsentligt i dem har Aarsagsforbindelse med dominerende Ideer i de Tidsaldre, der skabte dem. Den æstetiske Udformning er igen noget andet, den er de konstruk-

tive Hoveders, de dygtige Haandværkerhænders Fortjeneste, men Fundamentet i det hele har med en Livsopfattelse at gøre, som er fælles. Om Lister og Pasteur kan man maaske sige, i meget grove Træk, at de klargjorde Snavsets Væsen og skabte Bakteriefrygten, mens Finsen viste, at Lyset kan være helbredende. Situationen i Boligen maatte paavirkes paa en eller anden Maade heraf.

Et Interiørbillede af det velstillede Borgerhjem for 75 Aar siden gives af en østrigsk Kulturhistoriker. Det hedder: Man levede i en ussel Attrapverden af Træuld, Pap og Silkepapir. I alt det, der skabtes, raadede den Fantasi, som er Kendetegn paa den opstadsende Kunst — Tapetsererens, Konditørens, Stukkatørens. I Interiørerne irriterer først og fremmest en højst smagløs Overlæsselse. Det er ikke Beboelsesrum, men Pantelaanerforretninger og Antikvitetsbutikker.

Paa Gulvet bliver man angst og bange for et Rovdyrskind med opspilet Gab, i Entreen for en legemstor Neger af Træ ... jo mere snirklet, snørk-

let og arabeskagtig Tingenes Form er, jo mere brogede, grelle og indianeragtige Farverne er, jo mere synes man om det. Alt er kun paa Parade ... Vi ser en Mængde Ting, som trods deres Kostbarhed slet ikke bidrager til Hyggen, Portiører af tunge, støvsamlende Stoffer som Reps, Plys, Fløjl, der barrikaderer Dørene, Stadslænestole, som hele Aaret er dækket med grimme Overtræk, og tyndbenede, vaklevarne Etagèrer, som er fyldt med en Overflødighed af Nips, der stadig vælter, kæmpe-mæssige Pragtværker, som man ikke kan læse, fordi Haanden kommer til at sove, naar man har holdt dem i fem Minutter, og som Krone og Symbol paa det hele den forløjede og triste Makartbuket ...

Intet maatte være ægte eller ligne sig selv: den exotiske Palme i Hjørnet var imprægneret eller af Papir, Frugterne i Bordopsatsen var af Voks eller Sæbe — en prægtig Gutenbergbibel afslører sig som Syskrin, Smørkniven er en tyrkisk Dolk, Paraplystativet en Ridderrustning, Termometret en Pistol, Barometret forestiller en Kontrabas, Støvle-

Billedet foroven og paa foregaaende Side viser typiske Interiører fra Klunketiden. Foto: Dansk Folkemuseum.

knægten en Egehjort, Spytbakken en Skildpadde, Ølkruset er en Munk, som bliver halshugget, hver Gang man aabner Laaget, Standuret en Model af et Lokomotiv ...

Nok, nok! Vi nulevende har dog ingen Forbindelse med Makart-Tidens Højkonjunktur. Derimod er vi mange, som ganske nøje husker dens danske Tillempning under Chr. 9. Almindeligvis var den præget af en vis Skræk for Lys, om Vinteren søgte man at potensere Hyggen ved svære, røde Gardiner, der tog Livet af den sparsomme Sol, men efter Foraarsrengøringen gav man op og tog de hvide frem. Paa portièreskjulte Vægge hang Bronzebakker over en dødt stirrende Gipsbuste af en efterfølgelsesværdig Oldefader, Kakkelovnen tjente som uhyre Fodstykke for en lille, gerne religiøs Skulptur. Etagerer som smaa Husaltre var der, ofte opbygget af brugte sortlakerede Gartrisser, Stolene kunde ligne stejle Heste med de nedhængende Klunkeprydelser som Bidsler; magelige var de ikke, men det var heller ikke Meningen — man skulde styrke Rygraden ved at sidde rank, og det gjorde min Bedstemoder da ogsaa, til hun var godt over

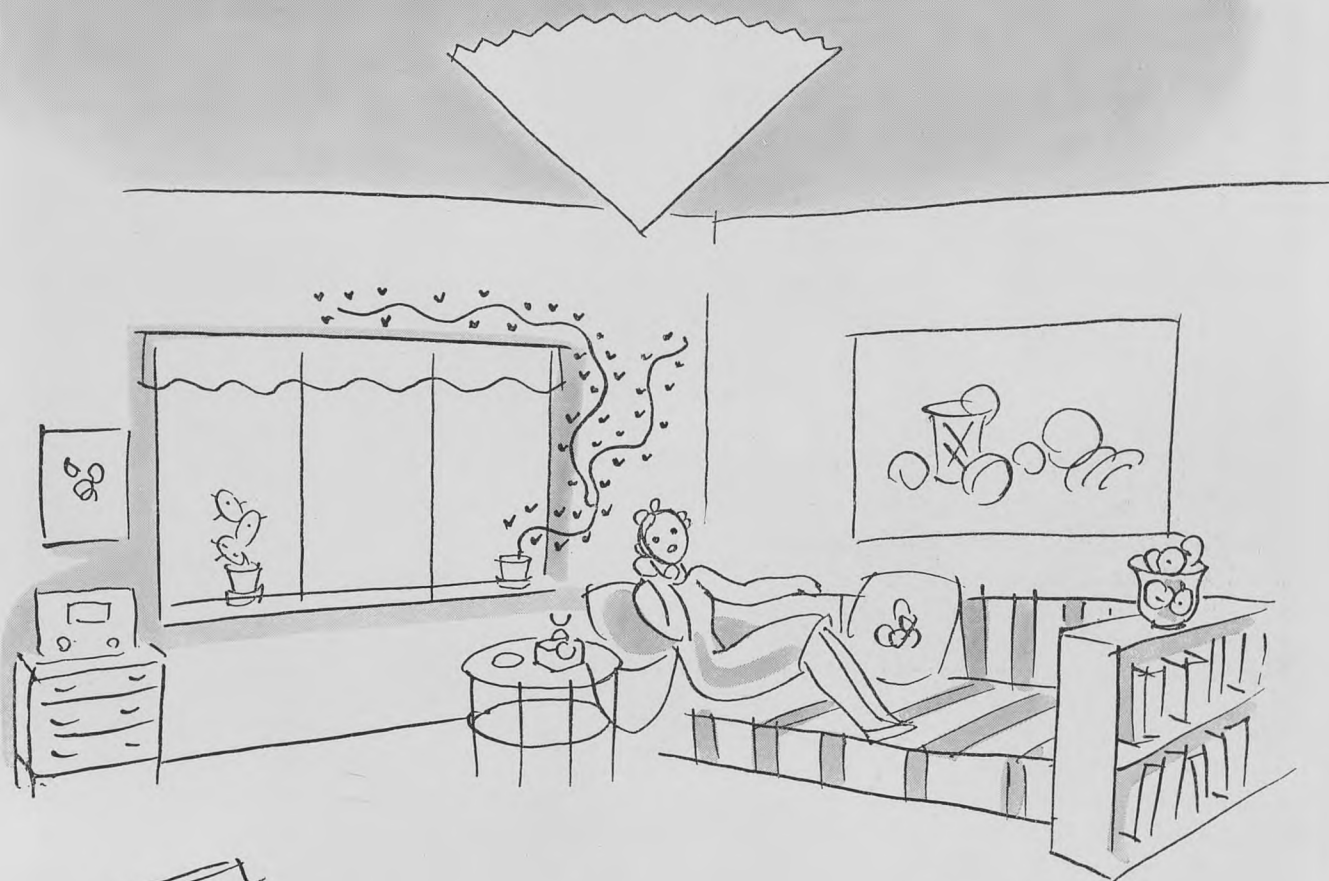
de halvfems. Malerier var der i Mængde, ophængt efter den forhaandenværende geometriske Plads' System, smaa og store som det faldt sig, og aldrig ombyttede gennem en Menneskealder.

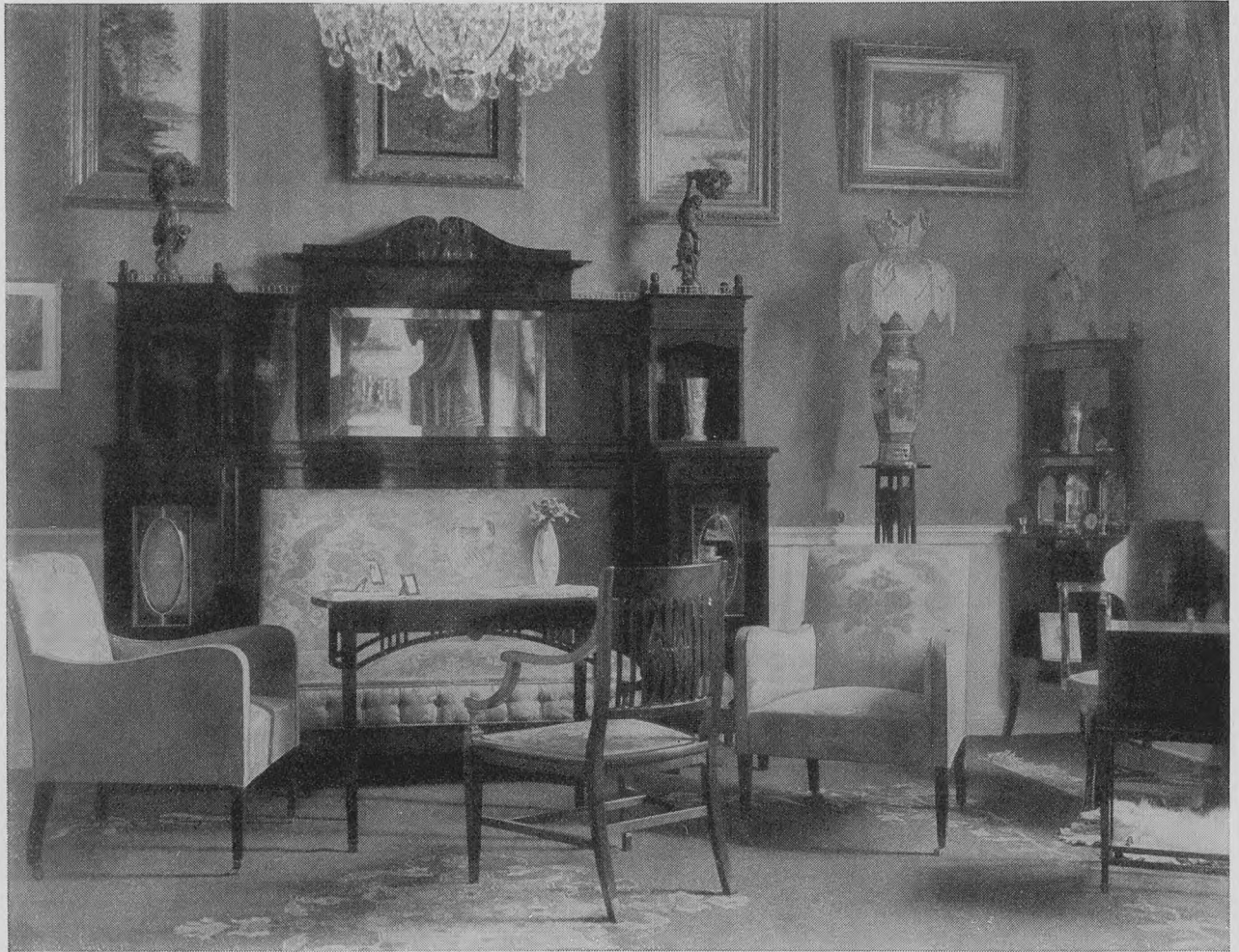
Paa Klaverets Laag utallige Fotografier i Mes-singrammer, der klirrede hver for sin Tone; Bordet, overtæppet, bar Visitkortskaalen og Albums med Fotografier og Postkort, der altid var gode at gribe til, hvis en Konversations Flamme truede med at dale, og Nakkerne at søge Hvile mod hver sin Antimacassar. Og over det hele Lysekronen af Glasprismer, en Frederiksborgmodel, alle Tjenestepigers Fortvivlelse, naar den skulde pudses; da det elektriske Lys brød frem, fik den nye »Lys« i Form af hvide Glasrør med spidse Glødelamper øverst.

En Dreng tog naturligvis alt dette for givet og gik ikke rundt og stødte sine æstetiske Nerver, selvom han vel nok havde Fornemmelsen af, at hos nogle Slægtninge var Interiøret ligesom lidt »pænere« end hos andre, men pænt var det, selvom Herreværelset med sin større Saglighed kunde have en lønlig Tiltrækning.

Men disse Stuer, der var Rammen om Ibsens Hverdagstragedier, maatte jo ifølge Livets Love engang have en Afløsning, og et Vink om, hvad Retning Fornyetelsen vilde tage, kunde man maaske faa hos de tre førnævnte videnskabelige Herrer — nogen Kunstner, nogen ny Makart, gjorde ialtfald ikke sin Indflydelse gældende. Man kan vel sige, at Støvet efter at være afsløret som Bakterie-bærer blev en Sundhedsfjende ligesom de hermetisk lukkede Vinduer, og med Udendørslivets Opsving blandt Ungdommen blev der sat Spørgsmaalstegn ved, om Dunkelhed er en nødvendig Forudsætning for Hjemmetrivsel. Støvsugerens blev ganske vist opfundet, men overfor Fotografiernes Hærskarer og Etagerernes Labyrinter var den værdiløs, og der blev ogsaa færre Hænder til at betjene den; sociale Forhold greb ind i Tilgangen paa Hushjælp, og *to* Domestiker maatte man jo have paa Grund af den lange Rejse fra Køkken til Spisestue gennem en mørk Korridor i Husets Indre. Det hele begyndte at se betænkeligt ud.

Og udenfor, i det kommercielle Liv, hørtes der Tale om den moderne Skønhed, det bares og hensigtsmæssiges Fortryllelse. Ja, Maskinen var allerede forlængst blevet prist som det nye Aarhundredes Aabenbaring, men der var blevet hysset. Naturvidenskaben og bag den igen Matematikken greb

ind i det almene Tankesæt og truede ogsaa Skønhedsidealene; en Malerkunst brød frem, der saa ud som farvet Geometri, og den smittede af paa Plakatkunst og Vinduesdisplay. Der laa noget i Luften, en vis Corbusier blev nævnt. Atmosfæren var ladet, og en Explosion maatte komme. Den indtraf for Nordens Vedkommende i Stockholm 1930.

De, der havde sat Bo før dette betydningsfulde

Aar, blandt Møbler i en vis svævende og søgende Stilart, hvor dog Klunkerne forlængst var ofret, lod sig paa ingen Maade forurolige — for Hjem skulde dog ikke ligne Fabrikker eller Kliniker — men med Tiden, det kan ikke nægtes, fik de længere og længere Ansigter.

Det viste sig, at der var sket noget afgørende, selvom kun faa vovede at følge den nye Funktionalisme slavisk. En ny æstetisk Fornemmelse havde holdt sit Indtog og fandt Sindene rede hos de yngre. Først og fremmest ønskede man Boligen simplificeret, berøvet al repræsentativ Forfængelighed og gjort bekvem for dem, der skulde bebo den, og dem, der skulde passe den. »En Maskine til at bo i« kaldte man nu et Hus, med Overdrivelsens Ugudelighed. Der skulde være Sol og ingen Støv, Møblerne skulde være til Hvile og frimodigt udtrykke denne Hensigt. Enhver Brugsgenstand skulde være formet efter sin Anvendelse, uden Ornamentik. Væggene skulde være lyse og staa bare for at afgrænse Rummet i stereometrisk Fuldkom-

Side 42 øverst: Møblement fra Aarhundredets Begyndelse, fremstillet af Magasin du Nord.

Side 42 nederst: Begyndelsen til en ny Tid. Staal møbler bliver moderne efter den store „Funks“-Udstilling i Stockholm 1930.

Paa denne Side til venstre: Moderne Stue i Cuba Mahogni, udført for Magasin du Nord efter Tegninger af Arkitekt Ole Wanscher, M. A. A.

Til højre: Spisestue fra Magasin du Nords store Boligudstilling i Forum 1937, tegnet af Arkitekterne Peter og Mogens Koch, M. A. A., og belønnet med Udstillingens 1. Premie.

Nederst: Et typisk moderne Hjem, monteret af Magasin du Nord med enkle og praktiske Møbler.

menhed; var man saa gammeldags, at man trængte til Kunst, tillodes højest eet Maleri pr. Flade, men det skulde være stort, hænge lavt og være dekorativt ved stærke, klingende Farver.

Alt dette har vi endnu saa tæt ind paa Livet, at en nøjere Redegørelse er overflødig. Vi ved ogsaa, at Funktionalismen havde laant for meget fra Ingeniørtegningerne, at Menneskets indre Væsen ikke kan bringes til at harmonere med en Verden af rene Kvadrater og Kubus'er. Tiden gik videre og gjorde hin Udstilling til Historie, og Menneskene tillæmpede det nye efter deres Behov eller forkastede det — uden dog at kunne gaa tilbage til Perioden forud. Der er ganske vist Kunstnergemytter, som elsker at male deres Model belyst af Petroleumslampen med de buede Omrids, ligesom Digtere og Filmsinstruktører kan vælge *den* historiske Periode, der behager dem. Men de manges daglige praktiske Problem løses ikke ad sentimentale Veje. Man maa erkende, at de nye Stilimpulser har sejret, ikke ved noget æstetisk Diktat først og fremmest, med ved at stemme overens med Tidsaand og Livsform.

Den store Boligudstilling i Forum 1937 var et Vendepunkt. Man saa dér, hvorledes Funktionalismen var ved at glide over i en mildere Fase, takket være en dygtig Indsats af Arkitekter. Publikum saa til sin Beroligelse, at man kan bo moderne uden at skulle støde Knæene paa en matematisk Formverdens skarpe Kanter. Begrebet Hygge vendte tilbage, men i en ny, renlig og spartansk Skikkelse. Forundret saa man, som for første Gang,

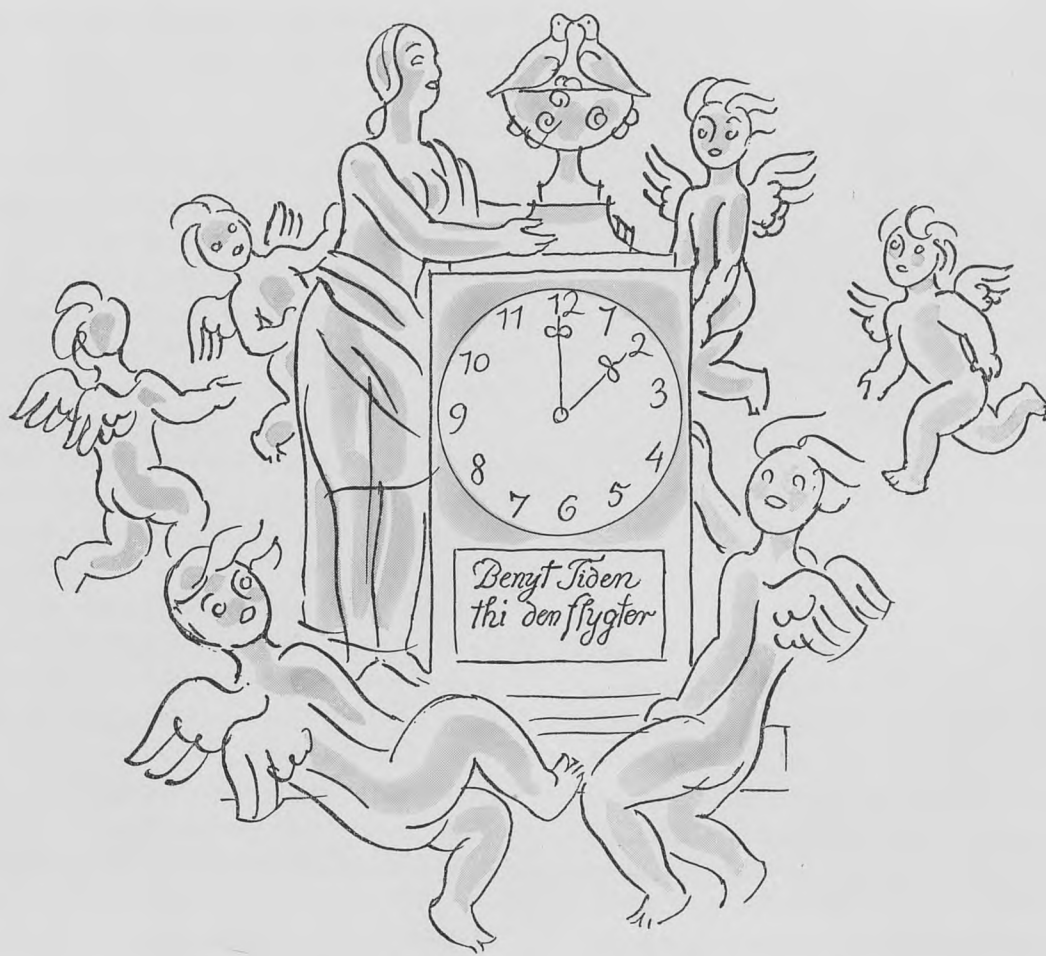
hvor smuk en Substans Træ egentlig er, naar den faar Lov at være sig selv. Om det saa var Klaveret, saa var det nu ændret saaledes, at det blev Stuens Pryd. Og Køkkenet i sin hvide, elektrificerede Skikkelse var ikke til at kende igen.

Tidligere havde man forholdt sig overfor Interiørspørgsmaal som overfor en uafvendelig Skæbne og anskaffet de færdige »Stuer«, Snedkeren havde paa Lager. Nu, da de fineste Formbegavelser havde blandet sig i Sagen, steg Interessen for Møbler til Kogepunktet, og den Dag i Dag er Interiørudstillinger sikre paa at samle stort Publikum. Man vil selv vælge og afstemme sine Omgivelser, man ved, hvad de betyder for kommende Dages Velvære. Og den nye Stil, som egentlig intet Navn har, staar stadig uantastet som den, der passer til vore Dages relativt smaa Rum. Den har i disse Aar, hvor Hjemmelivet paa Grund af Forholdene fik en uventet Opblomstring, vist sin Brugelighed som Dagligdagens fortrolige, personlige Ramme. At der udenfor den af en naturlig Udvikling formede Smags Ramme grasserer billige Stilefterligninger, lavet sammen i Hast og dog pralende med en kunstigt bibragt Ælde, er ikke i Stand til at ændre Billedet. Det er en frivillig Sag, om man vil færdes i sin egen Tid eller være husvild mellem Fortidskulisser.

Om man om hundrede Aar vil finde vore Interiører smukke, er det forgæves at spaa om, og det er da ogsaa ret ligegyldigt, men en Beskyldning for Uægtighed, Fusk eller Imitation vil ikke kunne ramme dem.

Jacob Paludan.

I TIDENS LØB

Af Edith Rode

AT være med i Tidens Løb er at være ung. Det, der er levedygtigt, er gammelt og falder fra, for Tiden løber stærkt!

Den er et løjerligt Begreb, Tiden. Den kan nok maales med et Ur og vel ogsaa med anden Mekanik, men i det menneskelige Sind kan ganske ens Tidsrum føles saa lange som et langt Menneskeliv og saa korte som Øjeblikke.

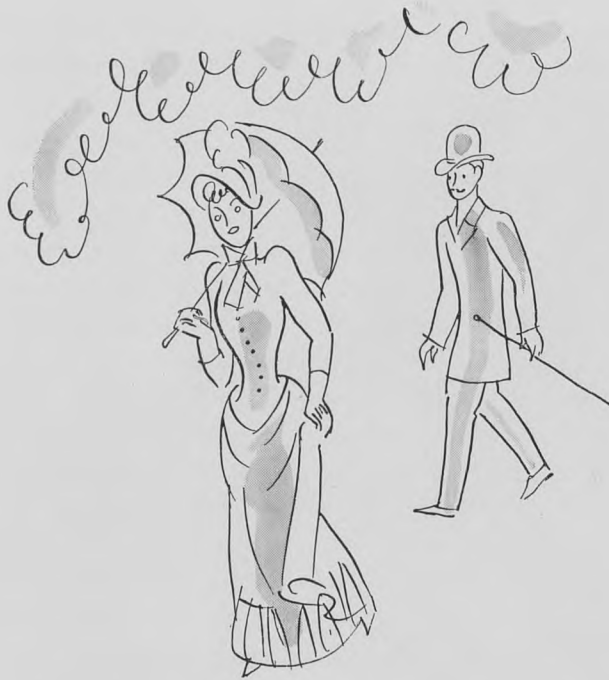
Og Institutioner, der i Ens Barndom forekom ærværdige og med en Patina af Aarhundreder, kan i Ens Alderdom forekomme at være som Æventyrpaladset, der skød op paa en Nat. Hvis Institutionen da har været med i Tidens stærke Løb.

Hvis man, da jeg var lille Pige, havde fortalt

mig, at Magasin du Nord kun var tolv Aar ældre end jeg selv, vilde jeg maaske nok have syntes, at tolv Aar da ogsaa var mange, mange Aar, men dog ikke saa mange, at jeg vilde have været bæret, hver Gang jeg traadte over dets Tærskel. Og det var jeg!

Nu ved jeg ganske vist ikke mere, om det *havde* en Tærskel, for jeg kan aldrig huske, hvordan Tingene har set ud. Saadan som de ser ud *nu*, fortrænger de alle Erindringsbilleder, og hvis det er trofast at kunne huske en Bygnings eller en Gades Før og Nu, er jeg troløs.

Men Stemningen fra dengang husker jeg, og ogsaa at jeg, selvom jeg ikke, som den lille Pige

fra Landet, troede, at Magasin du Nord var Kongens Slot, betragtede det som en Bygning og en Institution, der var lige saa evig som Rundetaarn og Tivoli og meget mere interessant at komme i end det første og næsten lige saa dejligt som det andet.

Desuden var der noget over det, der gjorde det i en særlig Grad til vores. Og det var, fordi det var os, der lærte de Voksne at kalde det »Magasin du Nord«! Far og Mor og Bedstemor og Farmor sagde »Wessel og Vett«. Længe! Men til sidst sejrede vi og lærte dem det rigtige.

Til Gengæld vidste vore Børn ikke, hvad vi mente, hvis vi af Vanvare kom til at sige »Wessel og Vett«, og vore Børnebørn har næppe engang hørt Navnene.

Men alle tre Generationer har været lige villige til at komme derhen og derind. Maaske endda den yngste mest, fordi de store Vinduer med Legetøjet giver aabent Syn over hele Slaraffenland. Ved Juletid — ak ved Juletid staar der Kampe mellem de helt unge og de helt gamle: Bare een Gang til, Bedstemor! — Bare een eneste Gang til!

Og dog — vilde de heller end jeg, da jeg var atten Aar? Eller brugte jeg det blot som Paaskud?

I al Fald havde jeg et hæftigt Haab om, at *han* sad foran Angleterre — hvad han ogsaa gjorde — naar jeg skred forbi paa Vej for at gøre Indkøb.

— Far — havde jeg bedt — maa jeg faa 2 Kroner til Chiffon. Jeg skal hen i Magasin du Nord.

— Jeg syntes, du købte Chiffon forleden?

— Jamen det var ikke til mig selv.

— Naa, ja, værsgod! Jeg gad vidst, hvor mange Alen Chiffon, der hører med til en ung Piges Paaklædning?

Det var mange. Heldigvis!

— Goddag — sagde *han* og rejste sig, naar man kom forbi — hvor skal De hen?

Et nonchalant Kast med Hovedet.

— Aah bare hen i Magasin du Nord og købe noget Chiffon!

Ogsaa han maa have faaet Indtryk af, at unge Piger svøbte sig i Chiffon fra Hoved til Fod.

Men til de dyre og forstandige Ting skulde man jo have en rigtig Voksen med. Kun Chiffon fik man selv Lov til at købe.

Derfor var vi gladest for Magasin du Nord om Foraaret, naar vi var forelskede og kunde stikke ud af Døren uden Ledsagelse — for at købe Chiffon.

Magasinet var — efter Datidens Begreber — stort. De helt Gamle sagde: altfor stort — og købte stædigt i Specialforretningerne. En Tid. Saa overgav de sig. — De Unge — sagde de, og lod som det var Børnenes Krav, de bøjede sig for — de Unge vil jo absolut have, det skal være fra Wessel og Vett! —

Saa vrissede de ad Ungdommen, som der altid baade før og senere er blevet vrisset af den, og følte sig uhyre frindsede, naar de fjøede os. Med Maade! For enten vi peb eller sang, skulde vi som fjortenaarige have Korsetter med Fiskeben, der blev halet sammen om vore i Forvejen tynde Kroppe, saa der kunde dannes Figur. — Aah, hvordan saa vi ikke ud! Nykonfirmerede, stramme paa Midten med lange Kjoler med Kantebaand, som vi traadte løs og snublede i. Smaa latterlige Damer i Spændetrøje med Parasol og Strudsfjer paa Hatte saa store som Møllehjul.

Endog i vor Halslinning var der Stivere! De gammeltdags Kineserinder, der fik Fødderne bundet ind, saa at de kun kunde vrikke, kan ikke have lidt mere end jeg, der blev skaaret midt over af et Korset. Og med mig led hele min Generation og Generationen før den, skønt der naturligvis var Forskel paa Udholdenhedsgraderne.

Et Par Aar efter sprængte jeg da ogsaa disse Baand og iførte mig en Sæson Reformkjoler og en ubegrænset Korsetløshed med Skørter, der hængte fra Skulderen til Jorden og sammen med Kjolen burde have indbragt mig Løn som Gadefejler.

Et uimodstaaeligt lyserødt kort Taftskørt fra Magasin bragte mig halvvejs tilbage til min gamle Verden og skaffede mig Absolution for min Reformtid hos min Familie. Jeg lavede et Kompromis og gik igen klædt som andre unge Piger med Undtagelse af det stramme Korset, som ingen Mode eller Periode har ført mig tilbage til. Og jeg kan ikke lade være med at beundre senere Tidens Ungdom, fordi de har bortkastet alt, hvad der snærer og saa yndefuldt og sundt følger Sportens Krav og Parole.

Ogsaa vi — de dristigste og uafhængigste af os — drev en Slags Sport. Jeg har selv lært at køre Cykle paa en af de høje Væltepetere, og det gjorde av, for jeg faldt tit. Men lært det fik jeg. Senere blev den lave Cykle vor daglige Fornødenhed som Støvler og Sko.

Men rigtig Sport og Bevægelse! Nej. Vi kunde svømme lidt og spille Fjerbold i Sommerferierne, samt en Smule Tennis. Og danse Polka og Lancier og Française og Mazurka. Dermed basta.

Det er Pessimisterne, der altid besynger de gode gamle Dage og vil bevare Tingenes Tilstand uforandret: »Det gamle Træ, oh lad det staa, det maa-aa I ik-ke fæl-de —«

De er bitre paa den nye, lyse Plads, der blev, da Træet faldt. Mindet bliver herligt paa Nuets Bekostning, de vil bremse Tiden eller helst trække den baglæns. Men Tiden er i fuldt Løb, og den, der vil leve, maa løbe med, sige Ja til Tilværelsen, glæde sig over det, som sker — og hvis det

ikke i sig selv er glædeligt, saa være forvisset om, at det kun er en midlertidig Overgangsform til den Fremtid, vi stadig er paa Vej imod, hvad enten vi vrisser eller sørger.

Et Stormagasin fortæller en Periodes Historie saa godt som noget Museum. Det er nødt til at være langt forud for at være i Trit med Tiden og tilrede, naar Tidens Børn, de livsbejaende, Optimisterne, har Brug for det, og det er nødt til at række Haanden lidt bagud til de sendrægtige, Nølerne, dem, der kun modvilligt følger med: Pessimisterne. — Paa Lageret maa der være Rester af den pyntelige Klunke og store Forsyninger af praktisk nyt Bohave, og saa alle Mellemstandpunkterne og Reaktionen!

For at spænde saa vidt maa et Stormagasin, der vil være med i Tidens Løb, være forrest. Den ældste Generation maa have, hvad den er vant til, eller den maa i alt Fald vænnes fra ganske langsomt, den unge Generation maa finde, hvad den ønsker sig.

En Dag stod en Morlille ved Siden af mig i Stofafdelingen i Magasin du Nord. Hun vilde have et bestemt Slags Stof, som hun meget nøje beskrev. Hundreder lignende Stoffer blev lagt frem for hende, men det var ikke

det. Ekspeditricen, der var mere Engel end Menneske, spurgte, om hun ikke havde bare en lillebitte Prøve af det hjemme. Men det havde hun ikke.

Hundrede nye Stoffer blev hentet frem, og den Gamle saa paa dem, befølte dem og rystede paa Hovedet. De var for tynde, de var for tykke, de var for røde, de var ikke røde nok; det var stadig ikke *det*.

— Men maaske skulde vi se blandt Resterne — foreslog Englen — det vil sige, det kommer jo an paa, hvor meget Fruen skal bruge.

Morlillen holdt sine to Pegefingre ca. 10 Centimeter fra hinanden.

— Aark, sagde hun — jeg kan godt nøjes med en Rest, for det er kun til en *ganske* lille Dukkekjole — — *men jeg vil ikke have noget af det her moderne Stads!*

Ingen Rynker viste sig paa Englens Ansigt. — Naa, Fruen ønsker et gammeldags Stof, sagde hun beredvilligt.

Og hentede hundrede nye Stofruller. Og deriblandt fandt Kunden, hvad hun søgte. Hun kneb Pegefingrene lidt tættere sammen ved den endelige Udmaaling og mente, at hun nok kunde nøjes med 8 Centimeter. Hvad hun fik.

Ungdommen kommer stormende og vil have Badetøj, Lejrudstyr, Golfbolde, Ski, Ridetøj — det er der alt sammen, Magasin er løbet med Tiden og har alt, hvad en sporty Ungdom kan gøre Krav paa.

De, der vil holde Tiden i stram Tømme, var fornærmede paa Bremerholm, de vilde have et lukket Østergade med smalle Gyder, som de var vant til. — Dette forandrede deres Bybillede, og de talte omtrent som den lærde Kineser fra det fjerde Aarhundrede, der sagde: *Hsi Chih bøjer sit Hoved og meddeler, at den herskende Forvirring nu har naaet sit Højdepunkt!*

Det er saa morsomt at tænke paa for den, som synes, at Byen er blevet beriget med dette nye Aandehul, med denne lyse Plads, at saadan som Hsi Chih har talt, har Sortseerne tænkt og talt længe før det fjerde Aarhundrede — og hvorfor skulde de saa pludselig holde op?

Mænd gør som oftest deres Indkøb hurtigt, sag-

os paa Diskene, vi kan ikke forblive ligeglade, for vi faar stadig nye Impulser til Nyanskaffelser, Forandringer og Forbedringer til os selv og vort Hjem. Mændene stikker indenfor og køber, hvad der er strengt nødvendigt, Kvinder lægger deres Personlighed og sommetider deres Hjerte i Indkøbene, derfor spiller Magasinet en Rolle i vort Liv.

ligt og efter faa faste Retningslinier, de er sikkert behagelige Kunder.

Om vi Kvinder er det, ved jeg ikke, men jeg ved, at de fleste af os elsker at købe. Naturligvis er der Forskel paa os, bevares, baade paa vort Temperament og vor Købeevne, men i det store og hele tror jeg, at vi med fornyet Begejstring kaster os ud i hvert nyt Indkøb.

Vore Hænder nyder Stoffets Kvalitet, vore Øjne de skønne Farver. Fantasien arbejder — saadan skulde *det* Stof syes — til det *Kostume* vilde *den* Taske passe. Jeg *maa* have et Par nye Sko til den sorte Fløjels — har du *set* det Bronzesmykke der til venstre!

Det er netop det dejlige ved Stormagasinet, at Inspirationskilderne springer frem rundt omkring

Et Ledemotiv er det ikke, men en Ledsagemelodi, der snart vemodigt, snart glad knytter Kvindens Minder til de Ting, vi har ejet:

Chiffon — Chiffon — Chiffon — et lyserødt voksent Taftskørt, der fulgte En paa den første Udenlandsrejse — Kroketspillet fra den dejligste Sommer, Babyudstyret fra den endnu dejligere. — Matrostøjet, der gjorde ham til en lillebitte, voksen Mand — og Ens egen stilfulde graa Kniplingskjole til hans Bryllup. — —

Saa hurtigt løber Tiden, naar man ser tilbage. Men Magasinet er med i Opløbet, for hvis det ikke hele Tiden er et Skridt forud for sit Publikum, vil det miste sin Mening. — Akkurat ligesom Profeter og Digttere.

Edith Rode.

- og Fremtiden...

★

FEMOGHALVFJERDS Aar er, set under Evighedens Synsvinkel, kun et Nu, men maalt med menneskelige Begreber er det dog saa lang en Tid, som noget Menneske tør haabe at maatte leve.

For en Forretning er trekvart Aarhundrede vel ogsaa en Post, men ikke nødvendigvis noget Varsel om Alderdomssvaghed. Menneskeværk har jo større Chancer for indre Fornyelse end Menneskene selv, blot Livets røde Blod altid faar Lov at gennemstrømme hele Organismen, Dag for Dag, og naar Magasin du Nord nu markerer sin 75 Aars Fødselsdag, er det ærlig talt uden Alderdomsfornemmelser. Vi har derimod følt Trang til at se lidt paa Udviklingen og forvise os om, at vi virkelig har formaaet at følge med og efterkomme de Krav, som vekslende Tider har stillet til os — at vi virkelig er saa unge, som vi føler os.

Det har fra Firmaets første Dag været vort Ønske, at enhver Københavner — ja, enhver Dansk — skulde føle sig hjemme i Magasin du Nord og forstaa, at her gik alle Bestræbelser ud paa at finde det bedste frem og bringe det til Skue paa den smukkeste Maade og til overkommelige Priser — og skal vi tage Forretningens Vækst for noget værd at bygge paa, maa vi tro, at disse Bestræbelser er lykkedes. Vi haaber og tror, at vi har vundet vore Kunders Tillid. Men vaagen Selvkritik har fra Stifternes Tid og til vor præget Ledelsens Indstilling, og derfor har vi intet Nu været helt tilfredse

med os selv, selv om der ofte var god Grund til at mene, at Kunderne var det.

Det er vor daglige Opgave at søge og finde nye Veje til at gøre vore Varer tilgængelige for et stadig større Publikum, sikre os et større og smukkere Vareudvalg, forbedre vor Service, indrette vore Bygninger og enkelte Afdelinger mere tiltalende hjemlige og hensigtsmæssige, gøre vore Vinduer til en æstetisk Nydelse ved vaagen Forstaaelse af Publikums stigende Krav, og gøre vore Systemer og Organisation saa fuldkomne, som Øjeblikkets bedste Teknik gør det muligt. Vi haaber, at denne Selvkritik maa sætte gode Frugter ogsaa i Fremtiden — for vi ved, at et Stormagasin kan ikke hvile paa sine Laurbær — det maa og skal bevise sin Eksistensberettigelse paany for hver Dag, det lever.

Men disse Anstrengelser, denne Misfornøjelse med gamle Resultater og Haab om at opnaa nye og bedre, er selve Livet for os, vi kan slet ikke leve, slet ikke være glade og friske uden at være misfornøjede med os selv og overbeviste om, at vi kan, stadig kan, gøre alting bedre. Vi lever i en frugtbar Uro, som præger hele Personalet og gør Arbejdet for Firmaet til en Sport og en Fest.

Derfor haaber vi, at Fremtiden stadig vil give os nye Nødder at knække, og at Ungdommen stadig vil finde Vej til os i berettiget Forventning om, at det Nye foregaar i Magasin du Nord; for den Tilid har Ungdommen haft til os i snart fire Slægtled.

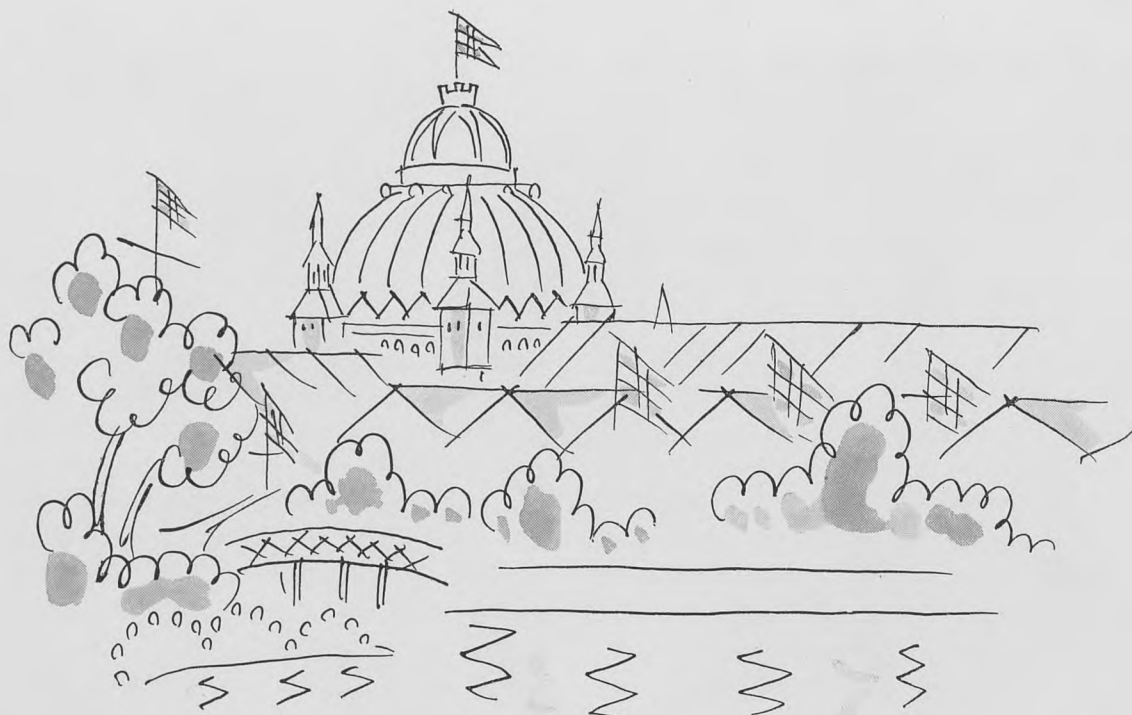
Lykkes det os stadig at forstaa de unge og paa en saadan Maade, at de ældre ogsaa kan være med, saa Generationerne vedblivende mødes hos os — saa tør vi ogsaa haabe, at vi har opfyldt de Forventninger, som Firmaets Grundlæggere nærede til deres Efterfølgere.

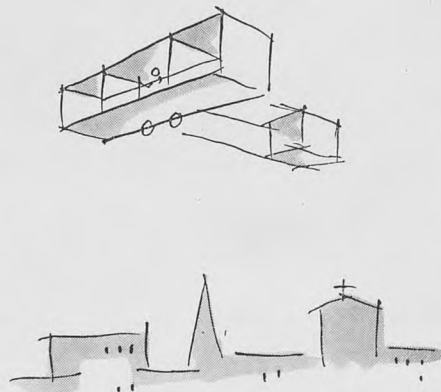
GENNEM 75 AAR

- 1868** *Magasin du Nord* grundlægges den 14. April paa Vestergade i Aarhus af Th. Wessel (f. i Odense ²⁷/₁₂ 1842) og Emil Vett (f. i Rødby ⁷/₁₁ 1843) under Firmabetegnelse Emil Vett & Co.
Kuglen paa Nikolaj Taarn anvendes første Gang som Tidssignal.
Velocipeden indføres.
- 1869** Fortovsservering første Gang i København (Hotel Kongen af Danmarks Café).
- 1870** Den første Filial af Firmaet Emil Vett & Co. anlægges den 16. April i Aalborg under Firma-
betegnelse Wessel & Co.
Th. Wessel & Co. starter den 14. Juli paa Østergade 52, København, væsentligst som Engrosforretning i Hvidevarer.
Det indføres at kalde Skuespillerinderne ved det kgl. Teater Frue og Frøken i Stedet for Madam og Jomfru.
Borgervæbningen og Kongens Livjægerkorps op-
hæves.
Københavns Væbning dannes.
Første Hestevæddeløb paa Eremitagen.
Jernbanen København—Masnedssund aabnes.
- 1871** Forretningen Emil Vett & Co. i Aarhus flytter til »Immervad«.
Th. Wessel & Co. paa Østergade i København flytter til Hotel du Nord paa Kongens Nytorv.
Den første Cellevogn, »Salatfadet«, anvendes til Fangetransport.
- 1872** Gældsfængsel afskaffes.
Voldenes Sløjfning begynder.
Frederiksberg Omnibuslinie Smallegade—Gl. Kongevej—Kongens Nytorv aabnes.
- 1873** Ved Udgravning af Kælderen under Hotel du Nord findes Fundamenterne af det gamle Fæstningstaarn Kringelen, der omtales 1496 i Jordebogen.
Den første Sommerrevy opføres Vesterbrogade 29.
Frederik VII's Statue afsløres paa Christiansborg Slotsplads.
- 1874** Oehlschlægers Statue opstilles ved det kgl. Teater.
Den første Skotøjsfabrik oprettes.
Det kgl. Teaters Bygning aabnes.
Hovedvagten flyttes fra Kongens Nytorv til Kastellet.

- 1875** Det nuværende Møntsystem (Guldmøntfod Kroner og Øre) træder i Kraft.
- 1876** Postdistrikter indføres. De nuværende store Brevkasser opsættes.
Den høje Bicycle kommer til Danmark.
- 1877** Den første Menighedspleje stiftes.
Rulleskøjteløb ses første Gang i København.
- 1878** Nationalhistorisk Museum paa Frederiksborg oprettes.
- 1879** *Navnet Magasin du Nord indregistreres.*
Skrivemaskiner kommer i Brug.
Fodboldspil indføres.
Ørstedsparken aabnes for Publikum.
Kvægtorvet aabnes.
- 1880** Staten overtager de sjællandske Jernbaner.
Smørrebrødssedler kommer i Brug.
- 1881** De første Brandalarmeringsapparater opstilles.
Den første Telefonstation for Publikumssamtaler aabner.
Den første elektriske Buelampe tændes udenfor »National«.
De første Cyklewæddeløb finder Sted i Tivoli.
- 1882** Brevsamlingssteder oprettes i København.
De sidste Gade-Tranlygter erstattes med Gaslygter.
- 1883** Czar Alexander III med Gemalinde paa Besøg hos Christian IX og Dronning Louise samtidig med Prinsesse Victoria af England, Prins Nico-
- laus af Grækenland og andre europæiske fyrstelige Personer.
Kunstudstillingsbygningen ved Charlottenborg tages i Brug.
Færgeforbindelse etableres over Storebælt.
- 1884** Christiansborg Slot brænder.
Lawn-Tennisspil indføres.
- 1885** Prins Valdemar og Prinsesse Maries Formæling.
Attentat mod Estrup.
Vestervold og Luciemøllen sløjfes.
Den første Lockout.
Den første Gadeasfaltering foretages.
- 1886** Det første Spadestik gøres til Københavns Befæstning.
Cirkusbygningen aabnes.
Nørrebro Jernbanestation tages i Brug.
Forbindelsen med Tyskland over Gedser aabnes.
- 1887** *Væveriet ALS Th. Wessel & Vett i Landskronagade anlægges (1888 højeste Udmærkelse paa Udstillingen).*
Dronning Louises Bro fuldendes.
- 1888** Udstillingsaaret.
- 1889** *Magasin du Nord erhverver Ejendommen Kongens Nytorv 13 og 15.*
- 1890** Kunstindustrimuseet stiftes.
Luftringe i Cykler indføres.
- 1891** Den første Ballon captif med Passagerer gaar op fra Tivoli.
Det første Løb afholdes paa Charlottenlund Traverbane.

- 1892** Det elektriske Lys tændes paa Kongens Nytorv paa Kong Chr. IXs og Dronning Louises Guldbryllupsdag — første offentlige elektriske Gadebelysning.
Den første Cyklesti anlægges.
- 1893** *Magasin du Nord fejrer sit 25 Aars Jubilæum. Magasin du Nord's nuværende Hovedbygning fuldføres 1. December, Arkitekterne Albert Chr. Jensen og Henry Glæsel.*
De første Kassekontrolapparater kommer hertil. Vinteren saa haard, at man kan spadsere til Sverige over Øresund.
Harbøre-Ulykken, hvorved 27 Fiskere omkom. Niels Finsen offentliggør sine første Arbejder. Befæstningsanlæggene om København fuldendes.
- 1894** Mellemeuropæisk Tid indføres i Danmark.
Den første elektriske Elevator indlægges (*i Magasin du Nord*).
Frihavnen aabnes for Trafik.
- 1895** Det første Automobil kommer til Danmark.
Færgeforbindelsen Frihavnen—Malmø aabnes.
- 1896** Finsens Lysinstitut stiftes.
Jernbanen Nørrebro—Frederiksberg aabnes.
De første Kiosker opstilles.
- 1897** Ladegaardsaaen overdækkes, hvorved Aaboulevarden fremkommer.
Sporvejslinien Kongens Nytorv—Nørrebro elektrificeres.
Taxameterdrosker indføres.
Stor Jernbaneulykke i Gentoft.
Kystbanen til Helsingør aabnes.
- 1898** Skandinavien—Amerika Linien oprettes.
Prins Christians og Prinsesse Alexandrines Bryllup.
Ingeniør Valdemar Poulsen opfinder Telegrafonen.
- 1899** *Magasin du Nord omdannes til Aktieselskab.*
Prins Frederiks Fødsel.
Krydserkorvetten Valkyrien tiltræder Togt til Østasien.
- 1900** Indflytning i Raadhuset begynder.
De første Grammofoner kommer hertil.
Fiskerihavnen i Kalvebodstrand anlægges.
- 1901** Københavns Bymuseum stiftes.
- 1902** Absalons Statue paa Højbroplads rejses.
- Det første Telegram ved traadløs Telegraf modtages i København.
Statens Seruminstitut indvies.
- 1903** Automobileer indregistreres for første Gang.
Ing. Valdemar Poulsen opfinder Lysbue-Metoden til traadløs Telegrafering.
Den første Automobildroske sættes i Gang.
- 1904** Den første Børnehjælpsdag afholdes.
De første Støvsugere kommer hertil.
Søndagslukning af Butikkerne indføres.
Julemærket forhandles første Gang.
Raadhustaarnets Klokker lyder første Gang ved Aarsskiftet.
- 1905** *Th. Wessel dør den 31. Juli.*
Københavns nye Raadhus indvies.
Prins Carl af Danmark bliver Norges Konge som Haakon VII.
- 1906** Kong Christian IX dør.
De første Filmsoptagelser herhjemme finder Sted ved Tronskiftet.
J. E. Ellehammer foretager den første Flyvning i Europa.
Falcks Redningskorps oprettes.
De første Bananvogne ses paa Gaden.
Danmarks-Ekspeditionen afsendes til Grønland.
- 1907** Amagerbanen aabnes.
Kong Frederik VIII nedlægger Grundstenen til det nye Christiansborg.
- 1908** Teknologisk Institut aabnes.
Den første Tuberkulosestation oprettes.
Gefionspringvandet afsløres.
- 1909** Ved Borgerrepræsentantvalget vælger og vælges Kvinder første Gang.
Den første Høstblomstsdag afholdes.
Spejderbevægelsen kommer til Danmark.
- 1910** Nervø gennemfører den første Flyvning over København.
Friluftsteatret i Ulvedalene aabner sin første Sæson.
Den nye Væddeløbsbane i Klampenborg aabnes.
Den første Landskamp i Fodbold afholdes.
Landevejenes gamle Milepæle erstattes med Kilometersten.
Robert Svendsen flyver fra København til Malmø.
- 1911** *Emil Vett dør den 18. Februar.*
Københavns Idrætspark oprettes.
Als Magasin du Nord i Aarhus bliver selvstændigt Aktieselskab.
Københavns nye Hovedbanegaard indvies.
Kommunen overtager Københavns Sporveje.

- 1912** Det første store Dieselmotorskib »Selandia« løber af Stabelen hos Burmeister & Wain.
Kong Frederik VIII dør.
»Den lille Havfrue« opstilles ved Langelinie.
Knud Rasmussens første Thule-Ekspedition paa Grønland.
- 1913** Vesterbrogade føres som Viadukt over Jernbanelinien.
Østervold fra Kunstmuseet til Stokhuset graves bort.
Udgravningen til Boulevardbanen paabegyndes.
Tango og andre moderne Danse kommer hertil.
Den første Radiumstation indvies.
De sidste Hesteomnibusser paa Strøget forsvinder og erstattes af Motoromnibusser.
Stor Jernbaneulykke ved Bramminge.
- 1914** *Magasin du Nord udvides ved Tilbygning i Lille Kongensgade.*
Den første Smørrebrødsfabrik aabnes.
Den første Verdenskrig begynder.
De første Enkronesedler — røde — kommer i Omløb.
De tre nordiske Konger mødes i Malmø.
Det store Juletræ paa Raadhuspladsen tændes første Gang.
- 1915** Det første neutralitetsmalede Skib ses i Havnen.
Den nye Grundlov, der giver Kvinderne Valgret, underskrives af Kongen.
Den sidste Hestesporvogn — »Hønen« paa Nørregade — nedlægges.
- 1916** Plakatsøjler opsættes rundt i Byen.
»Sommertid« indføres.
Der plantes en ny »Krinds« paa Kongens Nytorv.
Folkeafstemning afholdes første Gang — i Anledning af de vestindiske Øers Salg.
Sukkerkort indføres.
- 1917** Københavns kommunale Folkekøkken træder i Virksomhed.
Brødkortsordningen træder i Kraft. Senere indføres Kort for Smør, Flæsk og Kaffe.
Københavns sidste Hesteomnibus — paa Købmagergade — indstiller Driften.
Boulevardbanen aabnes for Kystbanetogene, som derved faar Forbindelse med Hovedbanegaarden.
- 1918** *Magasin du Nord fejrer sit 50 Aars Jubilæum.*
Rigsdagen holder for sidste Gang Møde i Retsbygningen i Fredericiagade.
De krigsførende Magter slutter Vaabenstilstand, og Neutralitetsvæbnet demobiliseres.

En alvorlig Influenza-Epidemi — den spanske Syge — hærger Landet.
Det første Politiautomobil indføres.

- 1919** Stor Jernbaneulykke ved Vigerslev.
- 1920** Det danske Luftfartselskab stiftes.
Danmark faar Sønderjylland tilbage. Genforeningen fejres over hele Landet.
Den første Smørrebrødsvogn ses paa Københavns Gader.

- 1921** Statens Institut for teoretisk Fysik indvies.
Postudbringning paa Søn- og Helligdage indstilles.
Brødkortene — de sidste Rationeringskort — ophører.
Det sidste Tog afgaar fra Nordbanegaarden.
Tog ad Nordbanen føres fremtidig ad Boulevardbanen.
- 1922** Fuldmyndighedsalderen nedsættes fra 25 til 21 Aar.
Restaurationsskatten indføres.
Den første Radioudsendelse i Danmark finder Sted.
- 1923** Kongeparret fejrer Sølvbryllup.
Telefonforbindelse mellem København og Bornholm aabnes; første Gang i Europa kombineres Telefonering med og uden Traad.
Den første Radiopresseavis udsendes.
Ingeniørerne Arnold Poulsen og Axel Petersen opfinder den talende Film.
- 1924** Kongen giver første Gang Audiens paa Christiansborg.
Folkeregistrene indføres.
Gennemhullede Skillemonter kommer i Cirkulation.
Det første Forsøg med Rundkørsel foretages paa Nørrebro Runddel.
- 1925** Enkedronning Louise dør.
Staten overtager Radioudsendelserne.
Flyvepladsen ved Kastrup tages i Brug.
Nulpunkt-Kilometerstenene opsættes paa Raadhuspladsen, ved Østerbro Station og Nørreport.
- 1926** Forum aabner med en Automobiludstilling.
- 1927** D. S. B. tager Klokkeslettene 1—24 i Brug.
Nationalbanken opretter Clearingskontor.
Christian IXs Rytterstatue paa Christiansborg Ridebane afsløres.
Stor Radiostation aabnes i Kalundborg.

- 1928** Søfartsmonumentet ved Langelinie afsløres. Den første Lyskurv til Færdselsregulering op-hænges. Dirt-Trackbanen ved Roskildevej aabnes. Skoleskibet »København« forsvinder.
- 1929** Sne og Is afspærrer København Dagevis fra Om-verdenen. Al Færgefart standses. Post ekspederes pr. Flyve-maskine. Billedtelegrafien London—København aabnes. Den første Talefilm — amerikansk — vises i København.
- 1930** Jernbanestrækningen Frederiksberg—Hellerup aabnes. Den gamle (indre) »Ringlinie« nedlægges. Østerbros Svømmehal aabnes. Genforeningsmonumentet ved Fælledparken af-sløres.
- 1931** *Magasin du Nord køber Grundene i Karreen i Tilslutning til Selskabets Ejendom.* Den første danske Helafstenstonefilm, »Præsten i Vejlbj«, opføres. Trafikfyret »Stoppenaalen« rejses paa Raadhus-pladsen. »Stærkassen« aabnes ved Festforestilling.
- 1932** *Magasin du Nord's ny Salgsaal opføres.* Valutacentralen oprettes. Bellevue Strandbad aabner.
- 1933** *Magasin du Nord's Hovedbygning ombygges og moderniseres. Magasins Torv etableres.* Ny Limfjordsbro Aalborg—Nørresundby indvies. Prins Knud og Prinsesse Caroline-Mathilde hol-der Bryllup. Aarhus Universitet indvies i Nærværelse af Kongeparret. Direkte Radioforbindelse med New York aabnes over Skamlebæk Radio.
- 1934** Den nye Radiostation i Herstedvester tages i Brug. Det første 6 Dages Løb afholdes i Forum. Mindeparken ved Marselisborg indvies. Guldborgsundbroen indvies.
- 1935** Det nye Skoleskib »Georg Stage« tages i Brug. Prins Knud og Prinsesse Caroline-Mathilde faar en Datter. Lillebæltsbroen aabnes. Lyntogene indføres. Kronprins Frederik og Prinsesse Ingrid af Sve-rige vies i Stockholm. Graasten Slot overlades Kronprinsparret. »Odinstaarnet« ved Odense opføres. Frederikssundsbroen indvies.
- 1936** Skandinavien—Amerika Linien indstiller Farten til Amerika. Paa Grund af Sne er Driften standset paa 27 Baner. 34 aflyser regelmæssig Drift. Der indføres Natomnibusser i København. Kongeparret aflægger Besøg i Island med »Dannebrog«.
- 1937** Store Trafikvanskeligheder paa Grund af Is og Sne. *Magasin du Nord afholder Udstillingen »Bolig-Byen« i Forum.* Betegnelsen Hovedvej fastsættes for en Række Hovedtrafikaarer, der faar ubetinget Forkørselsret.

- Kong Christian X fejrer 25 Aars Regeringsjubilæum. Kong Gustaf og Kong Haakon deltagere i Festlighederne.
Esbjerg Lufthavn aabnes.
Storstrømsbroen aabnes.
- 1938** Kronprinsparret faar Gavebrev paa Jagtejendom ved Trend.
Det civile Luftværn oprettes.
K. B. Hallen indvies.
Oddsundbroen aabnes.
Aalborg Lufthavn indvies.
Stor Landbrugsudstilling paa Bellahøj.
150 Aars Dagen for Stavnsbaandets Løsning fejres med Procession til Frihedsstøtten.
Vandstrandvejen til Klampenborg aabnes.
A/S Th. Wessel & Vetts Fabriker etableres som selvstændigt Aktieselskab, hvortil Engrosforretningen henlægges.
- 1939** Kronprinsparret afrejser til Amerika for at aabne den danske Afdeling paa Verdensudstillingen i New York.
Zoneredningskorpset anskaffer Ambulanceflyvemaskine.
Den 2. Verdenskrig begynder.
- 1940** Varmtvandsforsyningerne i centralopvarmede Lejligheder lukkes. Temperaturen maa højst være 18 Gr. Celsius.
Prins Knud og Prinsesse Caroline-Mathilde faar en Søn.
- Al Færgesfart mellem Landsdelene standses.
Danmark besættes af Tyskerne, den 9. April.
Mørklægning indføres.
Politistyrken udvides med C. B.-Mandskab.
Kronprinsparret faar en Datter.
Sommertid indføres.
En Del Biler faar Gasgeneratorer.
Alsangstævner afholdes rundt i Landet.
Rønne Lufthavn aabnes.
Cykletaxaer og andre pedaldrevne Køretøjer viser sig paa Gaderne.
L.A.B. opretter Spildindsamlingen.
Hvedebrød og Rugbrød rationeres.
Grundtvigskirken indvies.
Kongens 70 Aars Fødselsdag fejres.
- 1941** Sæberationering indføres.
Restauranternes »kolde Bord« afskaffes.
Der indføres en ugentlig kødløs Dag paa Restauranterne.
Island ophæver Forbundet med Danmark.
- 1942** *Ejendommene Østergade, Bremerholm, Lille Kongensgade og Kongens Nytorv erhvervede af Magasin du Nord 1932—40 overføres til Ejendoms- »A/S Østergade 15 m. fl.«.*
Dansk Kulderekord.
Store Trafikvanskeligheder paa Grund af Is og Sne.
Sanering af Borgergadekvarteret begynder.
Nordisk Studenterkollegium indvies.
Danmarks nye farmaceutiske Lærestalt indvies.

